

UNIÓS KÉZIKÖNYV

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAIRÓL SZÓLÓ

A TERRORIZMUS
ÁLDOZATAIVAL FOGLALKOZÓ
UNIÓS SZAKÉRTŐI KÖZPONT

Január 2021

A terrorizmus áldozataival foglalkozó uniós szakértői központot (EUCVT) az Európai Bizottság hozta létre és tartja fenn. Az uniós központ feladatait a Victim Support Europe által vezetett konzorcium hajtja végre, melynek tagjai közé tartozik az ARQ National Psychotrauma Centre, az Association française des Victimes du Terrorisme és a Fondation Lenal.

FELELŐSSÉGGIZÁRÓ NYILATKOZAT

Jelen dokumentum az Európai Bizottság részére készült, azonban kizárólag a szerzők véleményét tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé az itt megjelent információk semmilyen felhasználásáért.

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAIRÓL SZÓLÓ UNIÓS KÉZIKÖNYV

BEVEZETÉS

A TERRORTÁMADÁSOK

AZ ÁLDOZATOK IGÉNYEI

1. A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK JOGAI

- 1.1 A terrorizmus áldozata – fogalmak és az áldozatokat érő hatások
- 1.2 Az áldozatok információkhoz való hozzáférésre vonatkozó jogai
- 1.3 Az áldozatok joga a támogatási szolgáltatások igénybevételére
- 1.4 Az áldozatok joga az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre – eljárási jogok
- 1.5 Az áldozatok védelemhez való jogai
- 1.6 Az áldozatok védelemhez való jogai: másodlagos áldozattá válás
- 1.7 Az áldozatok védelemhez való joga: a magánélet védelme
- 1.8 Az áldozatok kárenyhítéshez való hozzáféréssel kapcsolatos jogai

2. AZ ÁLDOZATOK KÜLÖNÖS CSOPORTJAI

- 2.1 A külföldön áldozattá vált személyek
- 2.2 Gyermekek

3. A TÁMOGATÁS MEGSZERVEZÉSE

- 3.1 A terrortámadások áldozatainak nyújtandó támogatás előkészítése és megszervezése
- 3.2 Az áldozatok azonosítása és az áldozatokra vonatkozó információk
- 3.3 A terrorizmus áldozatainak nyújtott támogatás megszervezése

4. AZ EUCVT

BEVEZETÉS

Az utóbbi időben az Európai Uniót és a világ többi részét is folyamatosan fenyegette a terrorizmus veszélye. A szinte már rendszeresen – öngyilkos merényletekkel vagy egyéb módon – elkövetett terrorcselekmények alapjaiban rengették meg a társadalmat, különösen mivel ezek az események gyakran érintenek uniós polgárokat hazájuk és az EU határain kívül is. A terrortámadások áldozatainak felépülését befolyásolhatja, hogy a különböző kormányok, szervezetek és egyének hogyan reagálnak magára a támadásra, és hogy az áldozatok a későbbiekben milyen támogatásban részesülnek.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv – a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (V. fejezet) és a kárenyhítésről szóló irányelv rendelkezéseivel együtt – a terrorizmus áldozatainak jogaira vonatkozó általános keretet támogatja. A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv részletesebben szabályozza ezt a kérdéskört, mint az áldozatok jogairól szóló irányelv, és a terrorizmus áldozatainak sajátos igényeit támogató szolgáltatásokat állapít meg. Ezek az aktusok kötelezők az uniós tagállamokra nézve, amelyek kötelesek átültetni azokat a nemzeti jogukba, és kötelesek gondoskodni azok gyakorlati alkalmazásáról. Ennek keretében minden tagállamnak értékelnie kell, hogy hogyan hajthatók végre ezek a rendelkezések annak biztosítása érdekében, hogy az intézkedések megfeleljenek az adott helyzetnek/nemzeti körülményeknek.

Ez a kézikönyv a meglévő uniós jogszabályok gyakorlati végrehajtásában igyekszik segítséget nyújtani a korábbi terrortámadásokra adott reakciókból levont tanulságok alapján.

A kézikönyv célcsoportja és tartalma

A kézikönyv célközönségét a nemzeti kormányoknál, regionális és helyi

önkormányzatoknál és nem kormányzati szervezeteknél, elsődleges beavatkozó szervezeteknél és másodvonalbeli támogató szervezeteknél dolgozó döntéshozók és támogató szolgálati vezetők jelentik.

A kézikönyv felépítése

A kézikönyv 1. fejezete a terrorizmus áldozatainak jogaival foglalkozik. Az áldozatok jogainak uniós szabályok szerinti terjedelméről szóló bevezetővel kezdődik, ezt követően meghatározza az áldozatok szóban forgó jogokkal kapcsolatos szükségleteit, zárásként pedig további információkat tartalmaz többek között az egyes jogok sikeres, a terrorizmus áldozatainak sajátos igényeivel összhangban történő gyakorlására és alkalmazására vonatkozó bevált gyakorlatokról.

A kézikönyv második fejezete két különleges csoportot tárgyal: a külföldön áldozattá vált személyeket és a gyermekeket.

A harmadik fejezet azokkal a gyakorlati kérdésekkel foglalkozik, amelyek az áldozatok támogatásának a terrortámadásokat követő megszervezéséhez kapcsolódnak.

Végül pedig a negyedik fejezet a terrorizmus áldozataival foglalkozó uniós szakértői központ tevékenységeinek bemutatását és a központ elérhetőségeit tartalmazza.

A kézikönyvhöz tartozik egy külön melléklet is, amely elsősorban a terrortámadásokat követő hatásokról, a pszichoszociális és pszichológiai támogatásról, valamint az áldozatok elismeréséről és az eseményekre való emlékezésről szól. Bár a fent említett három irányelv értelmében ezek a témák nem kapcsolódnak közvetlenül a terrorizmus áldozatainak jogaihoz, az utóbbi idők támadásai alapján jól látható, hogy egyre több kérdést kell kezelni a támadások után (sőt lehetőleg már a felkészülési szakaszban is).

További szakirodalom:

- **A jogokkal kapcsolatban:**
 - az áldozatok jogairól szóló irányelv
 - a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv
 - a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítéséről szóló irányelv
- **Az áldozatok igényeivel kapcsolatban:**
 - Ivanković, A., Altan, L., Verelst, A. (2017) How can the EU and Member States better help victims of terrorism? (Hogyan tudja az EU és a tagállamok jobban támogatni a terrorizmus áldozatait?)
- **A pszichoszociális támogatásról:**
 - Vicente Colomina, Aída de (2019) Victims of Terrorism Quality Assistance Guide (Útmutató a terrorizmus áldozatainak nyújtandó színvonalas támogatásról)
- **A jogi támogatásról:**
 - Victim Support Europe, APAV (2019) VOCIARE Synthesis Report (VOCIARE összefoglaló jelentés)
- **A terrorizmus áldozatainak szervezeteiről:**
 - RAN (2017) The power of victims of terrorism: how to give support (A terrorizmus áldozatainak hatalma és támogatásuk módja)
- **Az áldozatok elismeréséről és hasznos adatokról:**
 - MEP Maité Pagazaurtundúa (2019) le livre blanc et noir du terrorisme en Europe

A TERRORTÁMADÁSOK

A terrorizmus folyamatosan alakul, mivel az elkövetők, az elkövetés módszerei és a célpontok folyamatosan változnak. A támadás jellemzői befolyásolják a reakció terjedelmét, valamint a támadás áldozatokra és az érintett helyi, területi, nemzeti vagy nemzetközi közösségekre gyakorolt hatását.

Főbb jellemzők

Jelentősebb hatással járó főbb jellemzők:

- a támadás nagyságrendje (egyetlen vagy jelentős számú áldozat),
- helye (nyitott vagy zárt környezet; egy vagy több helyszínen),
- ideje (pár órán belül vagy több egymást követő napon, nappal/éjszaka/ csúcspontban),
- az alkalmazott fegyverek,
- a célcsoportok,
- a terroristák szervezetségi foka.

A támadás jellemzőitől függetlenül alapos felkészülésre van szükség annak biztosításához, hogy a válsághelyzetet az áldozatok jogaira vonatkozó uniós szabályoknak megfelelően kezeljék.

Nagyságrend

A támadás nagyságrendje (azaz az elhunyt vagy sérült személyek száma) eseményenként eltérő. A 2019-es hallei támadásban két ember vesztette életét, ketten pedig súlyosan megsérültek, Barcelonában 2017-ben 15 halálos áldozat és 131 sérült volt, Párizsban pedig 130-an haltak meg, és 368-an sérültek meg 2015-ben. Minél nagyobb az áldozatok száma, annál több erőforrásra van szükség mind a vészhelyzet-elhárítási szakaszban (például kórházi ágyakra), mind hosszabb távon (például a büntetőeljárások során, mentálhigiénés ellátásra, valamint tájékoztatást és támogatást nyújtó szervezetekre). Minél jelentősebb a

támadás, annál nagyobb médiaérdeklődés övezi az áldozatokat, valamint az áldozatok családjait és a közösségét.

Helyszín

Az utóbbi időben a támadások rendszerint egyetlen helyre összpontosultak. Azonban 2015 novemberében Párizsban rövid időn belül hat különálló támadásra került sor, különböző helyszíneken. A több – nyílt és zárt – helyszín és az áldozatok száma káros eredményezett: az áldozatok azonosításához és a különböző helyszínek biztosításához az érintett szolgálatok összetett irányítására volt szükség.

Időzítés

Több összefüggő terrortámadás esetén a későbbi támadásokra általában az első utáni pár órán belül került sor. A 2017. augusztus 17-i barcelonai támadásokat azonban másnap követte Cambrilsban – körülbelül 100 km-re délre – egy támadás. Ázsiában és a Közel-Keleten néhány későbbi támadást úgy időzítettek, hogy azok az elsődleges beavatkozókat és a segítségnyújtókat sújtották.

Fegyverek

A terroristák nemcsak bombákat használnak, hanem teherautókkal tömegbe hajtanak; repülőgépekre rakétákat lőnek ki; és robbanóanyagfelszerelt mellényeket, késeket, tüzfegyvereket, vegyi, biológiai, radiológiai vagy nukleáris anyagokat stb. is alkalmaznak. Minden fegyver máshogy hat az áldozatokra,

és eltérő reakciót igényel: például a nizzai teherautós támadás alapján új megközelítést kezdeményeztek a kárenyhítésre jogosult áldozatok meghatározására vonatkozóan, és az áldozatok listájának összeállítása érdekében a francia kormány zónákat állapított meg a támadás helyszíne körül.

Célcsoportok és szervezettség

A terroristákat különféle ideológiák motiválják a támadások elkövetésére: például az antiszemitizmus (Halle, Németország, 2019), a dzsihádzizmus (London, Egyesült Királyság, 2019), a jobboldali szélsőségesség (Hanau, Németország, 2020) stb. Az Europol által kiadott, a terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló éves jelentés (TE-SAT) a dzsihádisták, az etnikai-nacionalisták, a szeparatisták, a baloldali,

az anarchista, a jobboldali és az egyetlen kérdéshez köthető terrorista csoportokat sorolja fel, az informális szervezetek vagy a „magányos farkasok” által elkövetett támadások új csoportja mellett.

Kiberterrorizmus

Az internetet is fel lehet használni terrorista célokra, az emberek, a szervezetek vagy a kormányok olyan erőszakkal való megfenyegetése révén, amely testi sérülést vagy halált okozhat, illetve a számítógépes hálózatok jelentős mértékű megzavarásával. A kézikönyv nem foglalkozik kifejezetten a terrorizmus ezen formáival. Azonban az ilyen jellegű támadásokra való felkészülés és áldozataik támogatása hasonló az „offline” terrortámadásokhoz.

További szakirodalom:

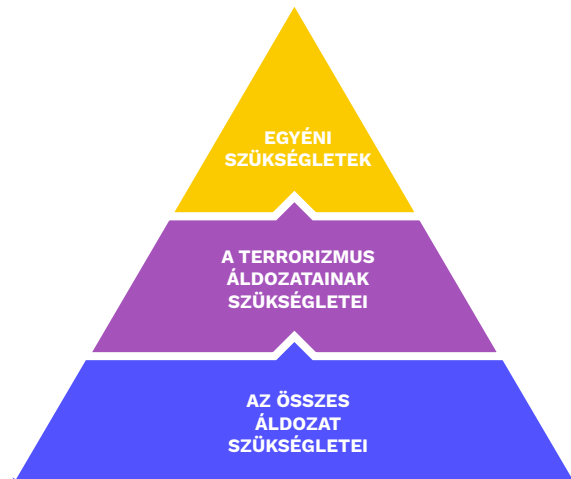

- Europol (2020) TE-SAT Report
- Institute for Economics and Peace, Globális terrorizmusindex (2019)

AZ ÁLDOZATOK IGÉNYEI

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (27) preambulumbekkezdésében¹ foglaltak szerint a tagállamoknak az áldozatok jogairól szóló irányelvvvel összhangban és a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelvben foglalt további pontosításoknak megfelelően a terrorizmus áldozatainak sajátos szükségleteit kielégítő védelmi, támogató és segítő intézkedéseket kell elfogadniuk.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv (16) preambulumbekkezdése külön rendelkezik a terrorizmus áldozatainak szükségleteiről, akik testi vagy lelki sérelmet szenvedtek el olyan támadások miatt, amelyek a társadalom megkárosítására irányultak. Ezeknek az áldozatoknak az ellenük elkövetett bűncselekmény természete miatt külön odafigyelésre, támogatásra és védelemre lehet szükségük. A tagállamoknak oda kell figyelniük a terrorizmus áldozatainak szükségleteire, és törekedniük kell méltóságuk és biztonságuk megővésére.

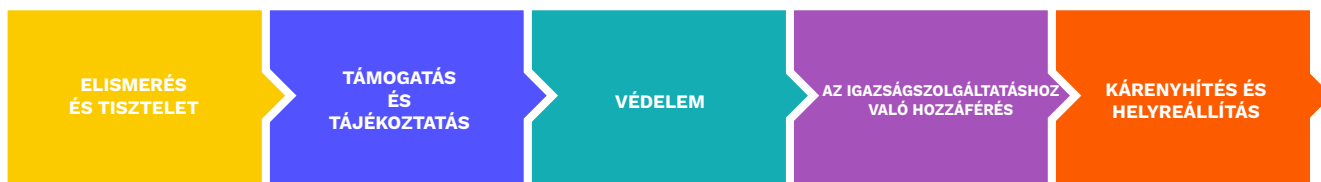
A különböző szintű szükségletek

Ahhoz, hogy megértsük a terrorizmus áldozatainak szükségleteit, fontos felismerni azok különböző szintjeit. Az első szint a bűncselekmények összes áldozatának szükségleteit tartalmazza. A második szinten található a terrortámadások természetéből eredő sajátos szükségletek. A szükségletek harmadik szintje pedig az adott áldozathoz kapcsolódó személyes és környezeti tényezőktől függ.

Az áldozatok közvetlenül a terrortámadás után jelentkező szükségleteinek kielégítése kiemelten fontos: gondoskodni kell a túlélők biztonságáról, sürgősségi orvosi – és pszichológiai – ellátásáról, valamint ételt és italt kell biztosítani nekik.

¹ Az uniós jog szerint a preambulumbekkezdések a jogalkotási aktusok egyes cikkeire vonatkozó háttér-információkat tartalmaznak, valamint a jogalkotási aktusba történő felvételük indokolását.

A bűncselekmények összes áldozatára jellemző nem sürgős szükségletek öt fő kategóriába sorolhatók be:

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK SZÜKSÉGLETEI

A sürgősségi ellátást követően értékelni lehet a terrorizmus áldozatainak a fenti öt kategóriába tartozó sajátos szükségleteit. Ezek a szükségletek eltérhetnek az egyéb szándékos bűncselekmények áldozatainak igényeitől, vagy azoknál intenzívebbek lehetnek.

1. A terrorizmus áldozataként történő elismerés, valamint tisztelet.
2. Támogatás: egészségügyi ellátás, pszichés traumákkal foglalkozó szakellátás, tájékoztatás, gyakorlati segítségnyújtás, jogi segítségnyújtás, kommunikációs (médiával kapcsolatos) támogatás, más áldozatok által nyújtott támogatás stb.
3. Védelem: fizikai védelem, védelem a másodlagos viktimizációval szemben.
4. Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés:

biztonságos részvétel a büntetőeljárásban.

5. Kárenyhítés és helyreállítás: pénzügyi kárenyhítés és a terrortámadás pénzügyi hatásaival kapcsolatos segítség. A helyreállítás általános jóvátételi és a helyreállító igazságszolgáltatással kapcsolatos eljárásokat foglal magában.

Egyéni szükségletek

Az áldozatok egyéni szükségletei az adott áldozat személyes jellemzőitől (korábbi viktimizációtól vagy nehéz életeseményektől), (mentális) egészségétől, közösségi kapcsolataitól, társadalmi-gazdasági helyzetétől, a határokon átnyúló körülményektől és a mindennapi stresszforrásoktól függenek. Ezek az igények idővel változnak, ezért a terrorizmus áldozatainak esetében felmerülő szükségletek kezeléséhez személyre szabott, áldozatközpontú megközelítésre van szükség.

További szakirodalom:

- Dolci, L. (2018) A Victimless Crime? A Narrative on Victims of Terrorism to build a case for support
- INVICTM (2018) Symposium Report: Supporting Victims of Terrorism (Az INVICTM-szimpózium jelentése: a terrorizmus áldozatainak támogatása)
- RAN (2018) Enhancing the resilience of victims after terrorist attacks (Az áldozatok terrortámadások utáni ellenálló képességének javítása)

1. A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK JOGAI

1.1 A TERRORIZMUS ÁLDOZATA – FOGALMAK ÉS AZ ÁLDOZATOKAT ÉRŐ HATÁSOK

A 2012/29/EU irányelv megállapítja a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályokat. Erre az irányelvre rendszerint az áldozatok jogairól szóló irányelvként hivatkoznak. Az irányelv bemutatja az áldozatok és közvetlen családtagjaik tájékoztatáshoz, támogatáshoz és védelemhez való jogait, valamint a büntetőeljárással kapcsolatos eljárási jogait. Az áldozatok jogairól szóló irányelv minden bűncselekmény összes áldozatával foglalkozik, azonban különös figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett áldozatokra, köztük a terrorizmus áldozataira. Az áldozatok jogairól szóló irányelvet kiegészíti a terrorizmus elleni küzdelemről szóló (EU) 2017/541 irányelv.

AZ UNIÓS JOG FOGALOMMEGHATÁROZÁSAI A terrorizmus áldozata

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (27) preambulumbekzdése az áldozatok jogairól szóló irányelvben foglalt meghatározással összhangban határozza meg a terrorizmus áldozatainak fogalmát.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 2. cikke szerint a terrorizmus áldozata:

- olyan természetes személy, aki közvetlenül terrorista bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett – ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést vagy gazdasági hátrányt, vagy
- a közvetlenül terrorista bűncselekmény következtében életét veszített személy családtagja, aki e személy elhalálása folytán sérelmet szenvedett.

A 2. cikkben foglaltak szerint a terrorizmus túlélő áldozatainak családtagjai az áldozatok jogairól szóló irányelvnek megfelelően jogosultak igénybe venni az áldozatsegítő szolgálatokat és a védelmi intézkedéseket.

Megjegyzés: a terrortámadások túlélői vagy az egyéb módon érintett személyek nem mindig értékelik az „áldozat” szó használatát; a súlyos trauma ellenére nem feltétlenül gondolnak magukra áldozatként, hanem lehetséges, hogy inkább „túlélőknek” tekintik magukat, ami természetesen igaz is. Gyakorlati okokból azonban ez a kézikönyv az „áldozat” szót használja az érintett személyekre.

Terrorista bűncselekmény

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 3. cikkének (2) bekezdése olyan szándékos cselekményként határozza meg a terrorista

bűncselekményeket, amelyek jellegük vagy összefüggéseik folytán komoly kárt okozhatnak egy államnak vagy egy nemzetközi szervezetnek, amennyiben azokat valamely következő célból követik el: a) a lakosság súlyos megfélemlítése; b) egy kormány vagy egy nemzetközi szervezet jogellenes kényszerítése arra, hogy az valamilyen intézkedést tegyen vagy ne tegyen meg; vagy c) egy ország vagy egy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi struktúráinak súlyos destabilizálása vagy lerombolása.

E szándékos cselekmények közé tartoznak a következők (3. cikk (1) bekezdés):

- valamely személy élete elleni támadás, amely halált okozhat vagy valamely személy testi épsége elleni támadás,
- emberrablás vagy túszejtés,
- kormányzati létesítmény vagy közintézmény, közlekedési rendszer, infrastrukturális létesítmény, közterület vagy magántulajdon olyan súlyos megrongálása, amely emberi életet veszélyeztethet vagy jelentős gazdasági veszteséget idézhet elő,
- légi jármű, vízi jármű vagy más tömegközlekedési, illetve áruszállító eszköz hatalomba kerítése,
- robbanóanyag vagy lőfegyver – ideértve a vegyi, biológiai, radiológiai vagy nukleáris fegyvereket – előállítás, birtoklása, megszerzése, szállítása, rendelkezésre bocsátása vagy felhasználása,
- veszélyes anyag kiengedése vagy tűzvész, árvíz vagy robbanás előidézése, amely emberi életet veszélyeztet,
- a víz- vagy áramellátásnak, illetve más létfontosságú természeti erőforrás ellátásának olyan megzavarása vagy megszakítása, amely emberi életet veszélyeztet,

- rendszert érintő jogellenes beavatkozás, amely jelentős számú információs rendszert érint, vagy súlyos kárt okoz, rendszert vagy adatot érintő jogellenes beavatkozások, ha azokat valamely, a kritikus infrastruktúra részét képező információs rendszer ellen követték el (2013/40/EU irányelv az információs rendszerek elleni támadásokról).

Vagy a fent felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.

A TERRORTÁMADÁSOK HATÁSA AZ ÁLDOZATOKRA

Az erőszakos bűncselekmények minden áldozatának fizikai, mentális egészséget érintő és pénzügyi következményekkel kell megbirkóznia, azonban a terrortámadáskor jelen lévő személyek által átélt erőszak hatása más, mint a többi bűncselekmény áldozatai esetében.

Fizikai következmények

A terroristák célja, hogy támadásaiknak sok sérültje legyen, ahogy az az általuk használt fegyverek (tűzfegyverek, robbanóanyagok) alapján is látható. Ezért a terrortámadások halálozási aránya viszonylag magas, a sérülések pedig általában súlyosak.

A mentális egészséget érintő következmények

Az áldozatok félelmet és szorongást tapasztalnak a terrortámadások után, amely nem feltétlenül olyan mértékű, hogy pszichés problémákat okozzon, azonban az áldozatok viselkedését, kapcsolatait és pénzügyeit érintő következményekkel járhat. A terrortámadásokat követően gyakran diagnosztizálnak poszttraumás stresszt az áldozatoknál. Előfordulhat, hogy az áldozatok újra átélnek az eseményt, akarataik ellenére ismételtlen a történetekre gondolnak, túlzottan izgatottak lesznek, érzelmi bénultságot élnek át, és/vagy kerülnek az ingereket, amelyek a traumatikus élményre emlékeztetik őket.

Pénzügyi következmények

A terrorizmus áldozatai súlyos sérüléseket szenvedhetnek el, amelyek nagy (vagy nagyobb) valószínűséggel vezetnek pszichés zavarok kialakulásához. Ez azzal jár, hogy a viktimizációval kapcsolatos költségek magasabbak lesznek (az áldozatok és biztosítóik és/vagy a kormány számára, illetve az áldozatok vagyona tekintetében).

Jövőbeli események

Bár viszonylag kicsi az esélye annak, hogy valaki újabb terrortámadásban váljon érintetté, az áldozatok nagyobbak érezhetik ezt a veszélyt. Ezért előfordulhat, hogy az áldozatok nem érzik magukat biztonságban, különösen akkor, ha poszttraumás stressz-zavarban szenvednek. Ez a veszélyérzet és a poszttraumás stressz-zavar hozzájárul a terrorizmus által okozott pszichés sérelemhez.

Kockázati csoportok

A korábbi fizikai vagy pszichés traumák, a fennálló mentális zavarok, a szociális támogatás hiánya és az alacsony társadalmi-gazdasági státusz következtében az áldozatok jelentősebb pszichés hatást élhetnek át. A gyermekek és a kisebbségi csoportok esetében nagyobb a pszichés problémák kialakulásának a veszélye. A gyermekek veszélyeztetettnek tekintendők, ha túlságosan kicsik ahhoz, hogy szóban közöljék a tüneteiket, vagy ha a szülők képessége a gyermekek támogatására csökkent. A kisebbségi csoportok veszélyeztetettebbek, ha kevésbé jártasak az egészségügyi kérdésekben, vagy korábban már hasonló traumát éltek át.

Vesztesség és gyász

A családtagokban bonyolult pszichés reakciókat válthat ki, ha hirtelen, erőszakos halál következtében, terrortámadásban elveszítik a hozzátartozójukat, amit a terrortámadás konkrét körülményei – például ha súlyosan sérült holttestet kell azonosítaniuk – tovább súlyosíthatnak.

Further reading:

- Letschert, R.M., Staiger, I., Pemberton, A. (2010) Assisting victims of terrorism: towards a European standard of justice
- Damiani, C., Victime et traumatisme, in Tigrane Tovmassian, L., & Bentata, H. (2013) Le traumatisme dans tous ses éclats, p. 61-70

1.2 AZ ÁLDOZATOK INFORMÁCIÓKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉSRE VONATKOZÓ JOGAI

A TÁRGYALT JOGOK

Az áldozatok jogairól szóló irányelv biztosítja az áldozatoknak az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvételtől kezdve történő tájékoztatáshoz való jogot (4. cikk). Ez a következőkkel kapcsolatos információkra vonatkozik: az elérhető támogatás; a védelem, ideértve a védelmi intézkedéseket is; jogi tanácsadás, jogi segítségnyújtás és minden egyéb tanácsadás; kárenyhítés; tolmácsolás és fordítás; az ügyekkel foglalkozó személyek megkeresése és az ügyekkel kapcsolatos kommunikáció.

A szóban forgó irányelv 3. cikke biztosítja az áldozatoknak a megértéshez és a megértetéshez való jogot. A tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy az áldozatokkal – mind szóban, mind írásban vagy bármilyen egyéb megfelelő módon – folytatott minden kommunikáció egyszerű és közérthető nyelven történjen. Minden ilyen kommunikáció során figyelembe kell venni az áldozatok személyes jellemzőit, beleértve az esetleges fogyatékoságukat és a sajátos nyelvi igényeket is.

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 24. cikke (3) bekezdésének b) pontja megemlíti, hogy az áldozatoknak nyújtott támogatásnak magában kell foglalnia a tanácsadást és a tájékoztatást minden releváns jogi, gyakorlati és pénzügyi kérdésre vonatkozóan. Ez magában foglalja az információhoz való jog gyakorlását a terrorizmus azon áldozatai részéről is, akiknek a lakóhelye a terrorista bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő tagállamban található (26. cikk).

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a terrorizmus áldozatai sajátos szükségleteinek megfelelő átfogó megoldást biztosítsanak (a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv

(29) preambulumbekzdése). A tagállamok létrehozhatnak egy (folyamatosan frissített) weboldalt, amely tartalmazza az összes releváns információt, valamint az áldozatok és a családtagjaik számára pszichológiai elsősegélyt és érzelmi támogatást nyújtó veszélyhelyzeti támogatási központot alakíthatnak ki.

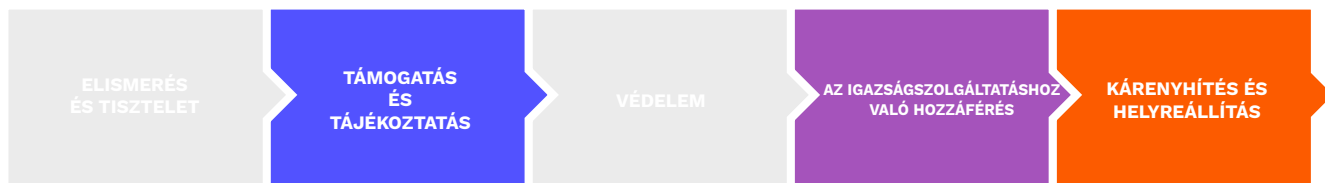
Az áldozatok jogairól szóló irányelv 6. cikke biztosítja az áldozatoknak a jogot, hogy tájékoztatást kapjanak a következőkről:

- a nyomozás folytatását elutasító vagy azt megszüntető határozat, illetőleg az ügyész azon döntése, hogy nem emel vádat (6. cikk (1) bekezdés a) pont),
- a tárgyalások során hozott jogerős bírósági ítéletek (6. cikk (2) bekezdés a) pont).

A fentiekre vonatkozó tájékoztatásnak tartalmaznia kell a határozat indokolását, illetve az indokolás rövid összefoglalását, kivéve, ha esküdtszéki határozatról van szó, vagy ha az indokolás bizalmas.

- a tárgyalás helye és ideje, valamint az elkövetővel szembeni vád természete (6. cikk (1) bekezdés b) pont),
- a büntetőeljárás aktuális állásáról való tájékozódás módja (6. cikk (2) bekezdés b) pont).

Az illetékes hatóságok kötelesek eleget tenni az áldozatok arra vonatkozó kívánságának, hogy akarnak-e tájékoztatásban részesülni vagy sem, kivéve, ha az áldozat büntetőeljárásban való aktív részvételre való jogosultságára tekintettel az adott tájékoztatás kötelező. A tagállamok kötelesek lehetővé tenni, hogy az áldozatok bármikor módosíthassák a kívánságukat, és figyelembe veszik az adott módosításokat (6. cikk (4) bekezdés).

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

A gyakorlatban kiemelten fontos, hogy a terrorizmus áldozatait mindenkor tájékoztassák. A tájékoztatás megnyugtatja az áldozatokat, segít nekik az események megértésében és a döntések meghozatalában, valamint támogatja őket a felépülésben. A terrortámadásról és annak következményeiről kellő időben nyújtott megfelelő tájékoztatás fontos az áldozatok és családtagjaik számára.

A hatóságok döntő szerepet játszanak a támadások utáni pontos tájékoztatásban. Az állam által nyújtott tájékoztatás hatékonyabb, ha a civil társadalmi szereplőkkel, a médiavállalatokkal, a közösségi médiával stb. összehangoltan történik.

Az információkat a következő kategóriákba lehet besorolni:

1. jogok és szolgáltatások, intézkedések és elvárások – az uniós szabályoknak megfelelően;
2. a támadásra, az aktuális helyzetre és a hozzátartozók állapotára vonatkozó tényyszerű és időszerű tájékoztatás;
3. a támadás kezelése (ideértve az emberek megnyugtatását, a normális reakciókra vonatkozó pszichológiai tájékoztatást és az egészséges magatartás ösztönzését célzó gyakorlati javaslatokat is).

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 3. cikke szerint az információknak könnyen megérthetőnek kell lenniük. E követelmény alkalmazása érdekében az információkat többféle formában

is elérhetővé kell tenni. Az információk terjesztésének eszközeit körültekintően kell megválasztani, melynek során különös figyelmet kell fordítani a potenciálisan veszélyeztetett csoportokra, például az idősekre és a gyermekekre.

Megbízható források

Az információknak világosnak és megbízhatónak kell lenniük, továbbá megbízható forrásokból kell származniuk. A (29) preambulumbekkezdésben a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv javasolja, hogy a nemzeti hatóságok (a rendőrség, a polgármesterek, az önkormányzatok stb.) hozzanak létre egy weboldalt, amelyet segélyvonalakkal és hivatalos Twitter-fiókokkal egészíthetnek ki. A közép- és hosszú távú tájékoztatás körébe különféle témák tartoznak, a jogi kérdésektől kezdve a továbblépésre vonatkozó gyakorlati tanácsokig. A jogokkal és a szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatást gyakran meg kell ismételni, és több különböző formában is elérhetővé kell tenni, mivel az áldozatok tájékoztatással kapcsolatos igényei és fogékonysága idővel változik. Az áldozatokkal külön erre a célra szolgáló csatornákon keresztül is megoszthatók az információk, például lakossági gyűléseken, a túlélői csoportoknak szervezett zárt találkozókon, weboldalakon vagy zárt fórumokon.

Információs központok

Ajánlatos egy központosított kapcsolattartó pontot fenntartani a terrorizmus áldozatai számára, amely koordinálja az áldozatok támogatásában és védelmében részt vevő összes személy munkáját. Ezenkívül egy külön erre a célra létre-

hozott, minden releváns információt tartalmazó weboldal egyablakos ügyintézési pontként funkcionálhat – illetve annak működését egyablakos ügyintézési pont támogathatja –, azaz olyan központként, amelyen számos különféle (például pszichoszociális, jogi, egészségügyi és pénzügyi) szolgáltatás érhető el közvetlenül a támadás után. Franciaországban és Spanyolországban folyamatosan rendelkezésre állnak ilyen jellegű weboldalak, Belgium pedig weboldalt tart fenn azoknak az állampolgároknak, akik külföldön váltak terrortámadás áldozatává.

A jelentős terrortámadások után nem sokkal előfordulhat, hogy a családtagok összegyűlnek az esemény helyszínén vagy más hasonló helyen, hogy információt szerezzenek azokról a szeretteikről, akik érintettek lehetnek a támadásban. A családtagoknak és a barátoknak létrehozott tájékoztató és telefonos szolgálatok, amelyeket közvetlenül a terrortámadás után állítottak fel az információgyűjtés és -nyújtás céljából, eddig nagyon hatékonyan segítettek a hírekre váró érintetteket.

Franciaországban az áldozatok támogatásával foglalkozó tárcaközi küldöttség (DIAV) létrehozott egy egyablakos online ügyintézési pontot a terrorizmus áldozatai által igényelt minden tájékoztatás, különösen a terrortámadások után meghozandó intézkedésekkel kapcsolatos információk tekintetében. Az áldozatokat arra ösztönzik, hogy egy online űrlapon adják meg a személyes adataikat és az igazoló dokumentumaikat, amelyek segítségével kárenyhítést és

költségtérítést igényelhetnek. Ezt a tájékoztatást angolra és spanyolra is lefordították a franciaországi terrortámadásokban érintett külföldiek számára. A DIAV azt tervezi, hogy online információs útmutatót vezet be a külföldön terrortámadás áldozatává váló francia állampolgárok számára.

Spanyolországban a Belügyminisztériumhoz tartozó, a terrorizmus áldozatainak támogatásával foglalkozó főigazgatóság nyújt tájékoztatást és segítséget a terrorizmus áldozatainak. Ez a közigazgatási szerv – amely a szolgáltatások tekintetében egyablakos ügyintézési pontként működik – kizárólag a terrorizmus áldozataival foglalkozik, és személyre szabott, átfogó segítséget nyújt az áldozatoknak és azok családjainak a kárenyhítéssel és más vonatkozó támogatásokkal kapcsolatban. Ezenkívül az Igazságügyi Minisztériumhoz tartozó, az országos felsőbb bíróság terrorizmus áldozatainak tájékoztatásával és támogatásával foglalkozó irodája tájékoztatja az áldozatokat a büntetőeljárás állásáról, és segítséget nyújt nekik a tárgyalás alatt (szükség esetén ideértve az érzelmi és a terápiás támogatást is).

Németországban terrortámadás esetén egy speciális „sötét oldal” jelenik meg a szövetségi kormánybiztos weboldalán, amely az adott támadás áldozatait érintő információkat tartalmazza. Ez a speciális weboldal jelenleg csak németül érhető el, azonban a jövőben angolul is rendelkezésre fog állni.

További szakirodalom:

- Délégation Interministérielle à l'Aide aux Victimes (2020) Rapport d'activité 2018-2019
- 🌐 Vous êtes victime de terrorisme
- 🌐 Help after a terrorist attack (A terrortámadások után nyújtott segítség; 9 nyelven érhető el)
- 🌐 Németország: a „sötét weboldal” címe
- 🌐 Víctimas de terrorismo
- 🌐 Az országos felsőbb bíróság terrorizmus áldozatainak tájékoztatásával és támogatásával foglalkozó irodája – Igazságügyi Minisztérium, Spanyolország
- 🌐 Guide pour les victimes belges d'une attaque terroriste à l'étranger (NL/FR)
- 🌐 Európai igazságügyi portál: a bűncselekmények sértettjeinek jogai a büntetőeljárásban – Spanyolország Európai igazságügyi portál: a bűncselekmények sértettjeinek jogai a büntetőeljárásban – Spanyolország criminal proceedings - Spain

1.3 AZ ÁLDOZATOK JOGA A TÁMOGATÁSI SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELÉRE

A TÁRGYALT JOGOK

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 8. cikke rendelkezik az áldozatsegítő szolgáltatások igénybevételének jogáról. A 8. cikk (1) bekezdése kötelezi a tagállamokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy az áldozatok a szükségleteiknek megfelelően igénybe vehessék a bizalmasan működő áldozatsegítő szolgáltatásokat. Ezeket a szolgáltatásokat térítésmentesen kell nyújtani, és azoknak az áldozatok érdekét kell szolgálniuk a büntetőeljárást megelőzően, annak folyamán és megfelelő ideig azt követően is. Szükségleteiknek és az áldozattal szemben elkövetett bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem mértékének megfelelően a családtagoknak is biztosítani kell az áldozatsegítő szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A 8. cikk (3) bekezdése értelmében ez a jog a szakosított segítő szolgálatokra is vonatkozik. Az általános és szakosított áldozatsegítő szolgálatok állami vagy nem kormányzati szervezetként hozhatók létre, és szakmai vagy önkéntes alapon is szerveződhetnek (8. cikk (4) bekezdés).

A tagállamoknak elő kell segíteniük, hogy a feljelentést átvevő illetékes hatóság és az egyéb érintett szervek az áldozatokat az áldozatsegítő szolgálatokhoz irányítsák (8. cikk (2) bekezdés).

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 9. cikkének (1) bekezdése szerint a segítő szolgálatoknak legalább az alábbiakat kell biztosítaniuk:

- az áldozatok jogainak gyakorlásával kapcsolatos információk, tanácsadás és támogatás, beleértve a bűncselekmények miatti nemzeti kárenyhítési rendszerekhez való hozzáférésre, valamint a büntetőeljárás során játszott szerepükre vonatkozó tájékoztatást, így a tárgyaláson való részvételre történő felkészítést;
- a releváns segítő szakszolgálatokról való tájékoztatás és az azokhoz történő közvetlen irányítás;
- érzelmi és – ha rendelkezésre áll – pszichológiai segítségnyújtás;
- a bűncselekmény miatt felmerülő pénzügyi és gyakorlati kérdésekre vonatkozó tanácsadás;
- a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás

veszélyével, illetve ezek megelőzésével kapcsolatos tanácsadás, kivéve, ha más köz- vagy magánszolgálatok már nyújtanak ilyet.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv rendelkezésein felül a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv közvetlenebb módon foglalkozik a terrorizmus áldozatainak sajátos igényeivel. A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 24. cikke szerint az áldozatok jogairól szóló irányelvvel összhangban a terrorizmus áldozatainak sajátos szükségleteit kezelő segítő szolgálatokat kell létrehozni, amelyeknek a terrortámadást követően azonnal rendelkezésre kell állniuk, mindaddig, amíg szükség van rájuk. Az említett szolgálatokat az általános áldozatsegítő szolgálatokon kívül vagy azok szerves részeként kell biztosítani, mely utóbbiak a speciális támogatást nyújtó, már létező szervezetekhez is fordulhatnak (24. cikk (2) bekezdés).

A segítő szolgálatok képesek segítséget és támogatást nyújtani a terrorizmus áldozatainak, azok sajátos szükségleteinek megfelelő módon. A szolgálatok bizalmasan és díjmentesen működnek, és a terrorizmus valamennyi áldozata számára könnyen hozzáférhető. A következő szolgáltatások tartoznak ide (24. cikk (3) bekezdés):

- érzelmi és pszichológiai segítség, például traumakezelés és tanácsadás;
- tanácsadás és tájékoztatás minden releváns jogi, gyakorlati és pénzügyi kérdésre vonatkozóan, ideértve a terrorizmus áldozatait megillető tájékoztatáshoz való jog gyakorlását is;
- segítségnyújtás a terrorizmus áldozatai számára az adott tagállam nemzeti joga alapján elérhető kártérítésre vonatkozó igényeket illetően.

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (29) preambulumbekkezdése szerint a segítő szolgálatoknak figyelembe kell venniük, hogy a terrorizmus áldozatainak sajátos szükségletei idővel változhatnak. Ezzel összefüggésben a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a segítő szolgálatok elsődlegesen legalább a terrorizmus legsérülékenyebb áldozatainak érzelmi és pszichológiai szükségleteivel foglalkozzanak, és a terrorizmus valamennyi áldozatát tájékoztassák arról, hogy további érzelmi és pszichológiai segítség

– többek között traumakezelés és tanácsadás –
vehető igénybe.

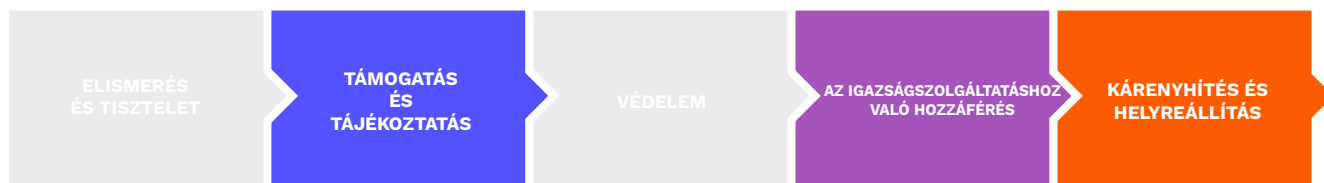
**Ezenkívül a terrorizmus elleni küzdelemről
szóló irányelv 24. cikke előírja, hogy a
tagállamok biztosítsák a következőket:**

- a nemzeti veszélyhelyzet-reagálási infrastruktúra keretében olyan mechanizmusok és protokollok rendelkezésre állását, amelyek lehetővé teszik, hogy a segítő szolgálatok a terrorizmus áldozatai számára hozzáférhetőek legyenek (24. cikk (4) bekezdés),
- a terrorizmus áldozatai közvetlenül a terrortámadást követően, valamint mindad-

dig, amíg az szükséges, megfelelő orvosi ellátásban részesüljenek (24. cikk (5) bekezdés),

- a terrorizmus áldozatai az áldozatok jogairól szóló irányelv 13. cikkével összhangban jogi segítséget kapjanak, amennyiben a büntetőeljárásban részt vevő fél jogállásával rendelkeznek (24. cikk (6) bekezdés),
- azok a feltételek és eljárási szabályok, amelyek mellett a terrorizmus áldozatai a nemzeti joggal összhangban jogi segítséget kaphatnak, tükrözzék a bűncselekmény súlyosságát és körülményeit (24. cikk (6) bekezdés).

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/ TOVÁBBI INFORMÁCIÓK Az idővel bekövetkező változások

Mivel minden áldozat esetében más a felépülés folyamata, az áldozatok szükségletei idővel változnak, és a részükre nyújtott segítségnek és támogatásnak is igazodnia kell ezek ezekhez a változásokhoz.

Az áldozatok nehézségekkel szembesülnek az információk feldolgozása során, különösen, ha súlyos (mentális) egészségügyi problémákkal kellett megbirkózniuk a terrortámadás után. A segítségnyújtásra és a támogatásra (illetve a segítséget és támogatást nyújtó szervezetekre) vonatkozó tájékoztatás hatékonyabb, ha több különböző alkalommal kerül rá sor. Ideális esetben a segítséget nyújtó szervezetek rendszeresen, proaktívan megkeresik az áldozatokat, és megtalálják a velük való

kapcsolattartás módjait és lehetőségeit. Az áldozatoknak szükségük van az elérhető szolgáltatásokról szóló információkra, azonban nem lehet rájuk erőltetni azok igénybevételét.

Kereslet és kínálat

A kereslet és a kínálat összeegyeztetése kihívást jelenthet, mivel a tagállamban azonnali és jelentős kereslet jelentkezik a támogatásra, ami a szolgáltatások gyors megtalálhatóságát és megvalósítását igényli. A készenléti infrastruktúra megtervezése és létrehozása a támadások esetén lehetővé teszi a meglévő támogató szervezetekkel történő egyeztetést.

A támogatás igénybevétele

Kihívást jelenthet annak garantálása, hogy az áldozatok hozzáférjenek a támogatáshoz. Előfordulhat, hogy az áldozatok nem tudnak a rendelkezésre álló szolgáltatásokról, nem

olvassák/hallják az üzeneteket, (még) nincsenek tisztában azzal, hogy segítségre van szükségük, vagy távol vannak a megfelelő szolgáltatásoktól.

A támogatási szolgáltatásoknak könnyen hozzáférhetőeknek kell lenniük. A hozzáféréssel kapcsolatos problémák között említhető a szolgáltatások elérhetősége (nyitvatartási idő és/vagy földrajzi lefedettség), a nyelvi kérdések (a kisebbségi közösségekből vagy más országokból származó áldozatok, illetve az alacsony műveltséggel rendelkező áldozatok esetében), valamint a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 9. cikkében meghatározott fogyatékossággal élő személyek hozzáférése (minden uniós tagállam részes állama ennek az egyezménynek). Az áldozatoknak több különböző (például személyes, online vagy segélyvonalakon keresztüli) támogatási módot kell biztosítani az esetleges akadályok kiküszöbölése érdekében.

Egyszerűsítés

A terrortámadás következtében az áldozatok kaotikus, kérdésekkel teli környezetbe kerülnek, és még az alapvető napi tevékenységekkel sem képesek megbirkózni. Ezzel egyidejűleg több szervezet is megkeresi őket, és számos adminisztratív formaszegés elintézését várják tőlük. Az áldozatok terheinek minimalizálása érdekében, valamint a bonyolult kérdések kezelésében történő támogatásukhoz fontos az elérhető segítség stratégiai megszervezése.

Áldozatsegítő személyek

A „áldozatsegítő személyek” alkalmazása segíthet mérsékelni az áldozatok számára a zűrzavart. Ezek a személyek az áldozat nevében kapcsolatba lépnek a támogatást nyújtó szervezetekkel, valamint megválaszolják azok kérdéseit. Ha az áldozat ugyanazzal a személlyel működhet együtt, az segíti a bizalomépítést, csökkenti annak szükségességét, hogy az áldozatnak többször el kelljen ismételnie a történeteket, valamint csökkenti a másodlagos viktimizáció veszélyét.

Az áldozatsegítő személy kezelheti az áldozatok és a hatóságok közötti kommunikációt, ezáltal segíthet az információhiány áthidalásában, így többek között tájékoztathatja a túlélőket a

jogaikról és a lehetőségeikről, valamint segíthet nekik a támogatás igénylésében. Az áldozatsegítő személyek különösen hasznosak lehetnek a nehezen elérhető közösségek vagy azok esetében, akiknek kihívást jelent a technológia kezelése, ideértve például az időseket és a legfiatalabbakat, illetve azokat a személyeket, akiknek nehézséget jelent az érzéseikről való kommunikáció. Az áldozatsegítő személyek segítséget nyújtanak a látássérülteknek, valamint a testi vagy szellemi fogyatékossággal élőknek a szolgáltatások igénybevételében.

Áldozatsegítő központok

Jelentős terrortámadások után javasolt létrehozni egy áldozatsegítő központot, azaz egy olyan egyablakos ügyintézési pontot, amelytől az áldozatok információt és támogatást kérhetnek.

Franciaországban a Cellule Interministérielle d'Information du Public et d'Aide aux victimes (C2IPAV vagy infopublic) lép működésbe az azonnali reagálási szakaszban, ha a támadás sok embert érintett. Az infopublic a terrortámadás után azonnal támogatást nyújt az áldozatoknak és azok családtagjainak. Az infopublic szorosan együttműködik a helyi hatóságokkal és a helyi áldozatsegítő szervezetekkel egy családi tájékoztató központ létrehozása érdekében, ahol nyilvántartásba veszik az áldozatokat és azok családtagjait, és ahol az említett személyek szükség szerint szociális munkásoktól, ügyvédektől és traumákkal foglalkozó pszichológusoktól is segítséget kaphatnak. Hosszabb távon a francia Igazságügyi Minisztériumon belüli Bureau d'aide aux victimes (BAVPA vagy Áldozatsegítő Hivatal) veszi át az áldozatok támogatásának koordinációját.

A kormányzaton belüli központi kapcsolattartási pont

Németországban az ország területén elkövetett terrorista bűncselekmények áldozataival és azok hozzátartozóival foglalkozó szövetségi kormánybiztos jár el központi kapcsolattartó pontként a terrortámadások által érintett összes személy tekintetében. Idetartoznak az elhunytak hozzátartozói, a támadásban (testi vagy lelki) sérülést elszenvedett személyek, valamint a szemtanúk is.

A szövetségi kormánybiztos a támadások után proaktívan felkeresi az áldozatokat, hogy segítséget ajánljon fel. A kormánybiztos pénzügyi, pszichológiai és gyakorlati támogatási eszközökhöz irányítja az áldozatokat, és az adott áldozatok szükségleteihez igazodó megoldásokat keres. A szövetségi kormánybiztos nemcsak a terrortámadások után, hanem közép- és hosszú távon is elérhető. Támogatást ajánlhat fel például a büntetőeljárásokkal kapcsolatban, illetve a megfelelő pénzügyi vagy pszichológiai támogatási mechanizmushoz irányíthatja az áldozatokat.

További szakirodalom:

- Juen, B. et. al (2016) The comprehensive guideline on mental health and psychosocial support (MHPSS) in disaster settings
- VSE (2018) Behind the Scenes: Family Reception Centre set up for the Victims of the Strasbourg Christmas Market Shooting (A színpalák mögött: a strasbourgi karácsonyi vásáron elkövetett lövöldözés áldozatai számára létrehozott családi tájékoztató központ)

1.4 AZ ÁLDOZATOK JOGA AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉSRE – ELJÁRÁSI JOGOK

A TÁRGYALT JOGOK

Az áldozatok jogairól szóló irányelv szerint a terrorizmus áldozatai több eljárási jogot is igénybe vehetnek, amelyek biztosítják, hogy minden áldozat hozzáférhessen az igazságszolgáltatáshoz. Ezek a jogok többek között a következők: a meghallgatáshoz való jog (10. cikk), a jogi segítségnyújtáshoz való jog (13. cikk), a költségtérítéshez való jog (14. cikk), az elkövető által nyújtandó kártérítésre vonatkozó döntéshez való jog (16. cikk) és a más tagállamban tartózkodási hellyel rendelkező áldozatok jogai (17. cikk).

A tagállamoknak gondoskodniuk kell az áldozatok meghallgatásáról, és arról, hogy az áldozatok bizonyítékot szolgáltatathassanak a büntetőeljárások során. Az áldozatok meghallgatására és a bizonyítékok áldozatok általi szolgáltatására vonatkozó bírósági szabályokat a nemzeti jog határozza meg (az áldozatok jogairól szóló irányelv 10. cikke).

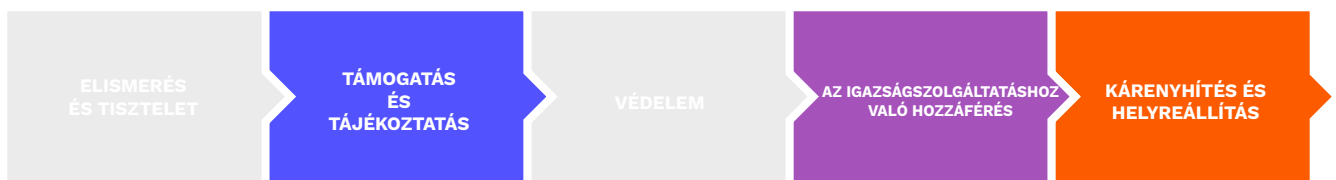
A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az áldo-

zatok jogi segítségnyújtáshoz jussanak, amennyiben a büntetőeljárásban részt vevő személy jogállásával rendelkeznek. A jogi segítségnyújtásnak az áldozatok általi igénybevételére vonatkozó feltételeit vagy szabályait a nemzeti jog határozza meg (az áldozatok jogairól szóló irányelv 13. cikke).

Erről a jogról a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 24. cikkének (6) bekezdése rendelkezik részletesen, amely szerint azok a feltételek és eljárási szabályok, amelyek mellett a terrorizmus áldozatai a nemzeti joggal összhangban jogi segítséget kaphatnak, tükrözik a bűncselekmény súlyosságát és körülményeit.

A tagállamok kötelesek a büntetőeljárásban részt vevő áldozatok számára az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepükkel összhangban biztosítani az eljárásban való aktív részvételük következtében felmerült költségek megtérítését. A költségtérítés feltételeit vagy eljárási szabályait a nemzeti jog határozza meg (az áldozatok jogairól szóló irányelv 14. cikke).

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/ TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

Jelentős támadások

A jelentős támadásokhoz kapcsolódó büntetőeljárások és tárgyalások bonyolultak. Ezekben az ügyekben nagy számú áldozat és tanú vesz részt, akik közül mindenkinek egyformán joga van a részvételre. Előfordulhat, hogy az országoknak külön intézkedéseket kell elfogadniuk a részvétel elősegítéséhez, például lehet, hogy tágasabb helyen kell megtartani az eljárásokat annak érdekében, hogy minden érintett jelen lehessen.

Nyilvános vizsgálatok

A terrortámadások áldozatai – más áldozatokhoz hasonlóan – tudni szeretnék az igazságot. Tudni akarják, hogy mi történt, hogy ami történt, miért történt, hogy kik vettek benne részt, és hogy miért. Ha nem indítható hivatalos büntetőeljárás, az áldozatok gyakran válaszok nélkül maradnak, azonban a nyilvános vizsgálata-

tok az áldozatok és a tágabb társadalom által feltett kérdések megválaszolásának alternatív eszközeként szolgálhatnak. A 2016-os brüsszeli terrortámadás után parlamenti vizsgálatot indítottak a támadáshoz vezető körülmények, a támadásra történő reagálás és a radikalizálódás kialakulásának kivizsgálása érdekében, azzal a céllal, hogy a levont tanulságok alapján ajánlásokat dolgozzanak ki.

Németországban a szövetségi kormánybiztos a támadás után közvetítőként járhat el az áldozatok és a bűnügyi nyomozásért felelős személyek között. A kormánybiztos például találkozót szervezhet a két említett fél között, akkor is, ha a nyomozás még folyamatban van. A szóban forgó találkozón az áldozatok közvetlenül feltehetik a kérdéseiket a nyomozást vezető személyeknek.

További szakirodalom:

- UNODC (2015) Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework (A terrorizmus áldozatainak a büntető igazságügyi kereten belüli támogatásával kapcsolatos bevált gyakorlatok)
- De Graaf et al. (2013) The Anders Behring Breivik Trial: Performing Justice, Defending Democracy
- EN/NL/FR BE A 2016. márciusi terrortámadások kivizsgálásával foglalkozó bizottság
- Beck, K. (2017) Abschlussbericht des Bundesbeauftragten für die Opfer und Hinterbliebenen des Terroranschlags auf dem Breitscheidplatz
- európai igazságügyi portál – a bűncselekmények sértettjeinek jogai a büntetőeljárásban

1.5 AZ ÁLDOZATOK VÉDELEMHEZ VALÓ JOGAI

A TÁRGYALT JOGOK

A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok jogairól szóló irányelvvel összhangban rendelkezésre álljanak a terrorizmus áldozatainak és a családtagjaiknak védelmét szolgáló intézkedések. Annak meghatározásakor, hogy a büntetőeljárás során esetükben alkalmazzanak-e, illetve milyen mértékben alkalmazzanak védelmi intézkedéseket, külön figyelmet kell fordítani a megfélemlítés és a megtorlás veszélyére, valamint arra, hogy – a kihallgatás és a vallomástétel során is – meg kell óvni a terrorizmus áldozatainak méltóságát és testi épségét (a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 25. cikke).

A védelemhez való jogról az áldozatok jogairól szóló irányelv 18. cikke részletesebben is rendelkezik: a tagállamok biztosítják, hogy rendelkezésre álljanak olyan intézkedések, amelyek az áldozatok és azok családtagjainak az alábbiakkal szembeni védelmét szolgálják:

- másodlagos és ismételt áldozattá válás,
 - megfélemlítés és megtorlás,
 - az érzelmi vagy pszichés sérelem veszélye,
- valamint az áldozatok méltóságának a kihallgatás és a vallomástétel során történő megóvására irányuló intézkedések.

Ezenkívül a tagállamok biztosítják, hogy az illetékes hatóságok a büntetőeljárás során megfelelő intézkedéseket hozhassanak az áldozatok és családtagjaik magánéletének, többek között személyes jellemzőiknek és képmásaiknak a védelme céljából (az áldozatok jogairól szóló irányelv 21. cikke).

Az említett irányelv 19. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok kötelesek megteremteni az ahhoz szükséges feltételeket, hogy az áldozatok és – szükség esetén – családtagjaik ne kerüljenek kapcsolatba az elkövetővel a büntetőeljárás lefolytatásának

helyszínén (kivéve, ha ezt a büntetőeljárás megköveteli).

Az áldozatok nyomozás során fennálló védelemhez való jogáról az áldozatok jogairól szóló irányelv 20. cikke rendelkezik részletesebben: A tagállamok biztosítják, hogy a bűnügyi nyomozás során:

- a. az áldozatok kihallgatására indokolatlan késedelem nélkül sor kerüljön;
- b. minimálisra korlátozzák az áldozatok kihallgatásainak számát, és ezeket kizárólag akkor folytassák le, ha a bűnügyi nyomozás céljából feltétlenül szükségesek;
- c. az áldozatokat elkísérhesse jogi képviselőjük és egy általuk választott személy, kivéve, ha ezzel ellentétes, indokolással ellátott határozatot hoztak;
- d. az orvosi vizsgálatokat a minimálisra kell korlátozni, és azok kizárólag akkor végezhetők el, ha azokra a büntetőeljárás célból feltétlenül szükség van.

Aspecifikusvédelmi szükségleteket az áldozatok egyéni értékelése alapján kell meghatározni (az áldozatok jogairól szóló irányelv 22. cikke). Megfelelő időben egyéni értékelést kell végezni annak meghatározása érdekében, hogy a másodlagos és ismételt áldozattá válással, valamint a megfélemlítéssel és a megtorlással kapcsolatos különös veszélyeztetettsége miatt vonatkoznak-e az áldozatra az irányelv 23. és 24. cikkben foglalt, a büntetőeljárás során alkalmazandó különleges intézkedések, és ha igen, milyen mértékben.

Az egyéni értékelés során az alábbiakat kell figyelembe venni (22. cikk (2) bekezdés):

- a. az áldozat személyes jellemzői;
- b. a bűncselekmény típusa vagy természete; és
- c. a bűncselekmény körülményei.

Az egyéni értékelés keretében különös figyelmet kell fordítani a terrorizmus áldozataira (22. cikk (3) bekezdés).

A bűnügyi nyomozások során a következő különleges intézkedéseket kell biztosítani a specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok számára (23. cikk (2) bekezdés):

- az áldozat kihallgatását az e célra kialakított vagy átalakított helyiségekben kell elvégezni;
- az áldozat kihallgatását erre kiképzett szakemberek által vagy azok segítségével kell elvégezni;
- az áldozat valamennyi kihallgatását ugyanazon személyeknek kell elvégezniük, kivéve, ha ez ellentétes a hatékony igazságszolgáltatással.

A bírósági eljárások során az alábbi intézkedéseket kell biztosítani a specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok számára (23. cikk (3) bekezdés):

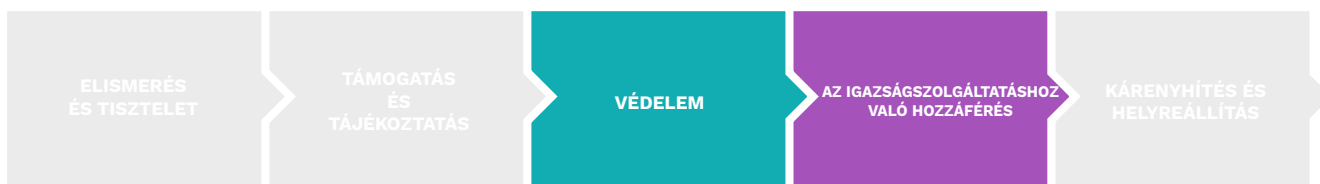
- olyan intézkedések, amelyeknek célja az

áldozat és az elkövető közötti vizuális kapcsolat elkerülése – többek között a bizonyítékok szolgáltatása során is – megfelelő módszerek alkalmazásával, beleértve a megfelelő kommunikációs technológia alkalmazását is;

- olyan intézkedések, amelyeknek célja az áldozatok meghallgatása anélkül, hogy jelen lennének a tárgyalóteremben, így különösen megfelelő kommunikációs technológiák felhasználása útján;
- olyan intézkedések, amelyeknek célja az áldozat magánéletére vonatkozó és a bűncselekményhez nem kapcsolódó szükségtelen kérdések mellőzése; és
- olyan intézkedések, amelyek lehetővé teszik a tárgyalásnak a nyilvánosság kizárásával történő megtartását.

A másodlagos áldozattá válással szembeni védelmet és a terrorizmus áldozatai magánéletének védelmét az 1.6. és az 1.7. pont ismerteti részletesebben. A gyermekkorú áldozatok védelmét a 2.2. pont tárgyalja.

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

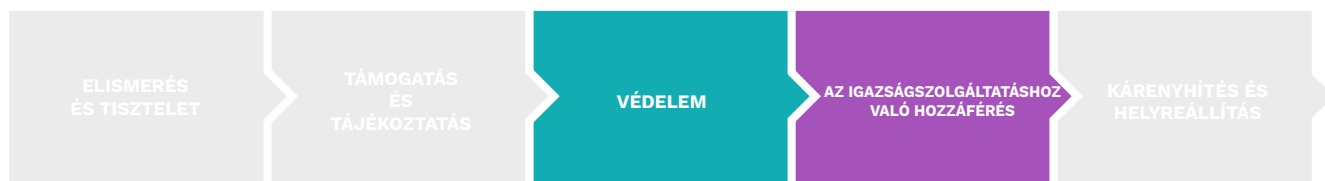
1.6 AZ ÁLDOZATOK VÉDELEMHEZ VALÓ JOGAI: MÁSODLAGOS ÁLDOZATTÁ VÁLÁS

A TÁRGYALT JOGOK

Az áldozatok jogairól szóló irányelvnek több cikke is foglalkozik a másodlagos áldozattá válással.

Az áldozatsegítő szolgálatok által nyújtott támogatásnak ki kell terjednie a másodlagos áldozattá válás veszélyével, illetve az annak megelőzésével kapcsolatos tanácsadásra (kivéve, ha más állami vagy magánszolgálatok már nyújtanak ilyet) (9. cikk (1) bekezdés e) pont). A tagállamok a védekezéshez való jog sérelme nélkül kötelesek olyan intézkedéseket biztosítani, amelyek célja, hogy megvédjék az áldozatokat és azok családtagjait a másodlagos áldozattá válással szemben (18. cikk). Az áldozatok 22. cikkben ismertetett egyéni értékelését kell felhasználni (többek között) annak megállapításához, hogy a másodlagos áldozattá válással kapcsolatos különös veszélyeztetettségük miatt igénybe vehetnek-e különleges intézkedéseket a büntetőeljárás során.

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

A terrortámadások halált, testi és lelki sérüléseket, valamint anyagi károkat okoznak az érintetteknek. Ezt – azaz az erőszakos cselekmény közvetlen következményeit – nevezzük elsődleges áldozattá válásnak. Ha a támadás után az áldozatok rossz minőségű vagy elégtelen segítséget kapnak a velük foglalkozó személyektől és intézményektől (a hatóságoktól, az elsődleges beavatkozóktól, az állami biztonsági erőktől, a szociális munkásoktól

vagy az ügyvédektől), még súlyosabbá válhat a szenvedésük. Ez a jelenség másodlagos áldozattá válásként, ismételt vagy kettős áldozattá válásként (viktimizációként) ismert.

A kapcsolódó okok

A támadások áldozatokra gyakorolt hatása sokféleképpen felnagyíthat, például a következők révén:

- a rendőrségi kihallgatások során tett nyilatkozatok elismétlése;
- információhiány;
- az állami, rendőrségi vagy kórházi dolgozók kizárólag magukra az eseményekre koncentrálnak, és nem foglalkoznak az áldozatokért sokkhatással;
- a szakértők megkérdőjelezzik az áldozatok szavahihetőségét vagy mentális egészségét;
- a bírósági eljárásokkal kapcsolatos késedelem, a terroristákkal való szembesítés a tárgyalóteremben, annak megkövetelése az áldozatoktól, hogy nyilvánosan és részletesen ismertessék az általuk átélt traumátikus élményt;
- médiafigyelem;
- a támogatás hiánya a munkahelyen, az iskolában vagy az egyetemen.

Mások viselkedése, az eljárások és az infrastruktúra

A másodlagos áldozattá válás bekövetkezhet amiatt, hogyan mások viselkednek az áldozatokkal, illetve ahogy kezelik őket, valamint az áldozatokat érintő eljárások, illetve infrastruktúrák is előidézhetik azt. A támogatási rendszerek megelőzhetik, illetve mérsékelhetik ezeket a negatív következményeket, azonban mivel ezek a rendszerek maguk is másodlagos áldozattá válást eredményezhetnek, módosítani kell őket annak érdekében, hogy csökkenjen vagy megszűnjön ennek a lehetősége. Például a személyes szembesítésből eredő másodlagos áldozattá válás megelőzése érdekében bizonyos esetekben – például gyermekek kihallgatása esetén – a meghallgatásokról videofelvétel

készíthető, amely bizonyítékként elfogadható.

A válasz hiánya

A másodlagos áldozattá válás a terrortámadásra adott intézményes válaszlépések hiánya (vagy elégtelen intézményes válaszok) miatt is bekövetkezhet. Súlyosíthatja az áldozatok pszichés sérelmét, vagy tartósabbá teheti annak hatásait, ha az intézmények nem foglalkoznak az ügygel. Ez növelheti az áldozatokban és családjaikban a magányosság érzését, és fokozhatja a társadalommal (és az intézményekkel) szembeni bizalmatlanságot. Sőt akár oda is vezethet, hogy a jogosultak elutasítják az elérhető segítséget, valamint fokozhatja társadalmi elszigeteltségüket és megszégyenítésüket is.

Alapvető tippek

Az áldozatokkal kapcsolatban álló valamennyi szakembernek figyelembe kell vennie a következő alapvető tippeket:

- Tartsa szem előtt, hogy a negatív élmények súlyos következményekkel járnak a terrorizmus áldozatainak egészségére és magatartására nézve, és legyen tisztában azzal, hogy hogyan támogatható a felépülésük.
- Ismerje fel az elszorított traumára utaló jeleket és tüneteket az áldozatok és családjuk esetében.
- Olyan választ adjon (olyan szabályzatokat, eljárásokat és gyakorlatokat biztosítson), amely teljes mértékben figyelembe veszi a traumatikus élményekkel kapcsolatos összes ismeretet, és igyekezzen aktívan megakadályozni az ismételt áldozattá válást.

A másodlagos áldozattá válás a szakembereknek nyújtott képességekkel megelőzhető.

Másodlagos traumatizáció

A másodlagos áldozattá válás nem azonos a másodlagos traumatizációval. Az utóbbi akkor fordul elő, ha valaki olyan személyekkel kerül kapcsolatba, akik traumát szenvedtek el, vagy egy túlélő traumatikus eseményről szóló megrendítő beszámolójával találkozik.

További szakirodalom:

- Vicente Colomina, Aída de (2019) *Victims of Terrorism Quality Assistance Guide* (Útmutató a terrorizmus áldozatainak nyújtandó színvonalas támogatásról)

1.7 AZ ÁLDOZATOK VÉDELEMHEZ VALÓ JOGA: A MAGÁNÉLET VÉDELME

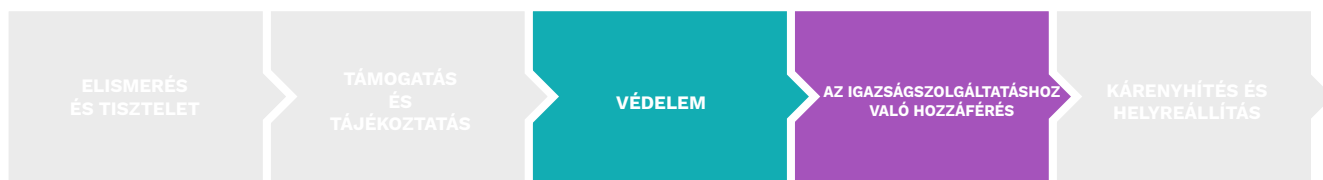
A TÁRGYALT JOGOK

A terrorizmus áldozatai jogosultak a magánéletük védelmére.

A tagállamok biztosítják, hogy az illetékes hatóságok a büntetőeljárás során megfelelő intézkedéseket hozzanak az áldozatok magánéletének, többek között az áldozatok személyes jellemzőinek, valamint az áldozatok és családtagjaik képmásainak a védelme céljából (az áldozatok jogairól szóló irányelv 21. cikkének (1) bekezdése).

Az áldozatok magánéletének, személyi sérthetlenségének és személyes adatainak védelme érdekében a tagállamok – a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságának, valamint a média szabadságának és pluralitásának tiszteletben tartása mellett – önszabályozó intézkedések alkalmazására ösztönözik a médiát (21. cikk (2) bekezdés).

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/ TOVÁBBI INFORMÁCIÓK A kormány és a média

Bár a kormányok egyetértenek abban, hogy a (közösségi) média – az általa betöltött különféle szerepek révén – stratégiai erőforrásként szolgálhat a válsághelyzetekben, a médiával történő kommunikáció során kihívást jelent a megfelelő hang megtalálása. A megbízható, tiszteletteljes kommunikáció, a szóbeszéd terjesztésének megelőzése és a terrortámadások által érintett személyek elismerésének elősegítése érdekében

a hivatalos személyeknek fokozott erőfeszítéseket kell tenniük a médiával folytatott kommunikációval kapcsolatban.

A kommunikáció kezelhetőbbé tétele érdekében a hatóságok a terrortámadások után proaktívan is megközelíthetik a médiát. Azonban a kapcsolat maximális kiaknázása érdekében meg kell határozni a kommunikációs kereteket, ki kell dolgozni a fő üzeneteket, és össze kell hangolni a sajtóközlemények időzítését.

Egyensúlyt kell teremteni az áldozatok és hozzátartozóik magánéletének és szükségleteinek tiszteletben tartása, valamint a nyilvánosság médiacsatornákon keresztül történő tájékoztatása között. Az állami forrásokon keresztül nyújtott tájékoztatásnak tiszteletben kell tartania az áldozatok, különösen a gyermekek méltóságát és biztonságát. A másodlagos áldozattá válást meg kell előzni. Az áldozatokat és hozzátartozóikat közép- és hosszú távon személyre szabott módon kell tájékoztatni a hivatalos beszámolók médiacsatornákon keresztül történő közzététele előtt.

A közösségi oldalak, a civil újságírók, a bloggerek és a vloggerek a média fontos részévé váltak, azonban nem tartják be automatikusan a hagyományos média által az évek során kialakított szabályokat és alapelveket. Előfordulhat, hogy a kormányoknak mérlegelniük kell, hogy hogyan ösztönözhető a média ezen új elemeinek önszabályozása, például az áldozatokról vagy a folyamatban lévő műveletekről készült képek megosztásával kapcsolatban.

Az áldozatok és a média

Bár az áldozatoknak erőt adhat, ha nyilatkozhatnak a médiában – ami a nagyközönség számára is hasznos lehet –, a túlzott médiafigyelem sértheti a bemutatott személyek magánéletük védelméhez való jogát, és hátrányos hatást gyakorolhat az életükre, akár a jövőben is. Az újságírók vagy a híryanagot felhasználó más személyek elferdíthetik vagy manipulálhatják az információkat. Ha léteznek olyan iránymutatások a médiával folyta-

tott kommunikációra vonatkozóan, amelyeket az újságírók és a szerkesztők betartanak, azokat elérhetővé kell tenni az áldozatok számára.

A média köteles minden áldozatot méltósággal és tisztelettel kezelni, valamint az áldozatok felkeresésekor köteles követni a sérelemokozás elkerülését előíró alapelvet. Az interjúhoz először be kell szerezni az áldozatok beleegyező nyilatkozatát, mivel jogosultak megtagadni a nyilatkozattételt, valamint az olyan filmfelvételek és képek elkészítését, illetve felhasználását, amelyen egyértelműen azonosíthatók. A fotósoknak és az operatőröknek gondoskodniuk kell arról, hogy ne sértsék meg az áldozatok magánélethez való jogát, és hogy ne okozzanak nekik újabb traumát.

Az áldozatsegítő szervezetek közvetlenül a támadás után vagy későbbi időpontban is segíthetnek az áldozatoknak az interjúkra való felkészülésben. A segítőknek gondoskodniuk kell az áldozatok magánélethez való jogának fenntartásáról, valamint arról, hogy az adott üzenet előmozdítsa az áldozatok és szükségleteik elismerését.

Az áldozatok és a közösségi média

A közösségi média csatornáin keresztül közvetlenül és valós időben lehet kommunikálni másokkal. Előfordulhat, hogy az áldozatok a terrortámadás után az élményeik megosztására használják a közösségi médiát. Ezek a beszámolók segíthetnek az áldozatoknak érzelmeik és tetteik, valamint az őket ért trauma hatásának feldolgozásában. Az utóbbi támadás után minden érintett felhasználta a közösségi média emlékfalait az elhunytaknak történő tiszteletadás és a róluk való megemlékezés céljára. A kormány, az intézmények és a közösségek összefogásról és támogatásról szóló, a közösségi médiában megosztott üzenetei szintén támogathatják az áldozatok felépülését a támadásokat követően.

Azonban ki kell emelni a közösségi média árnyoldalát is, vagyis azt, hogy „név nélküli” gyűlöletkeltésre, rasszista hozzászólásokra és hasonlókra is felhasználható, illetve hogy a közösségi médiában a támadásokról keringő fotók, történetek, videók és elméletek közül nem mind megbízható. Hátrálthatja az áldozatok felépülését, ha ilyen tartalmakkal találkoznak. Végül pedig a közösségi médián keresztül történő élő bejelentkezések az érdeklődés középpontjába helyezhetik az érintetteket, olykor (nem szándékosan) tiszteletlen módon is.

Az áldozatokat nem lehet teljes mértékben megvédeni a közösségi médiától. Az áldozatsegítő szervezetek és mások figyelemfelhívó intézkedései lehetővé tehetik az áldozatok számára, hogy tájékoztatáson alapuló döntéseket hozzanak arról, hogy milyen mértékben, hogyan és mikor vegyenek részt a támadásról folytatott online kommunikációban.

További szakirodalom:

- IPSO – Guidance for journalists and editors (Az újságíróknak és a szerkesztőknek szóló útmutató)
- RAN (2018) Delivering Effective Testimonials (A hatékony vallomástétel)
- RAN (2018) Checklist Shaping Your Testimonial (A vallomástételre vonatkozó ellenőrzőlista)
- Frey (2018) Victims’ Use of Social Media during and after the Utøya Terror Attack: Fear, Resilience, Sorrow and Solidarity
- 🌐 France24 (2015) Comment vérifier les images des réseaux sociaux?
- UNESCO (2017) Terrorism and the Media: A handbook for journalists (A terrorizmus és a média: újságírói kézikönyv)

1.8 AZ ÁLDOZATOK KÁRENYHÍTÉSHEZ VALÓ HOZZÁFÉRÉSEL KAPCSOLATOS JOGAI

A TÁRGYALT JOGOK

A kárenyhítésről szóló irányelv 12. cikkének (1) bekezdéseszerint a határokon átnyúló tényállások esetén a kárenyhítéshez való hozzájárulás szabályai a tagállamok területén szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítéssel kapcsolatos tagállami szabályozásokon alapulnak. A 12. cikk (2) bekezdése szerint valamennyi tagállam gondoskodik arról, hogy a területükön szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítés tekintetében nemzeti jogszabályaik előírják egy olyan rendszer meglétét, amely igazságos és megfelelő kárenyhítést biztosít az áldozatok számára.

A tagállamok kötelesek biztosítani, hogy az áldozatok az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvétel után indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatást kapjanak a kárenyhítés igénybevételének módjáról és feltételeiről (az áldozatok jogairól szóló irányelv 4. cikke (1) bekezdésének e) pontja). Az áldozatsegítő szolgálatok kötelesek információt, tanácsot és támogatást nyújtani a bűncselekmények miatti nemzeti kárenyhítési rendszerekhez való hozzáféréssel kapcsolatban (9. cikk (1) bekezdés a) pont).

A terrorizmus áldozatai számára elérhető támogató szolgáltatások keretében bizalmas,

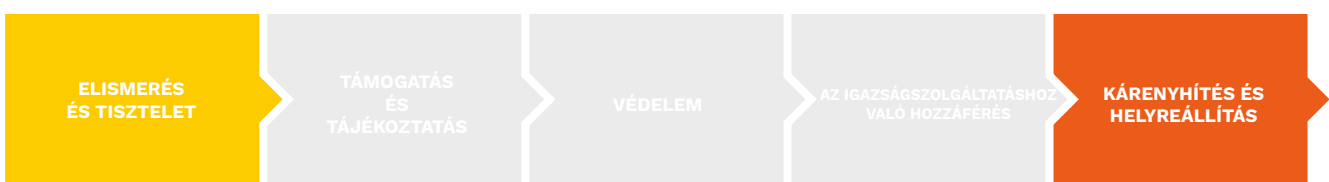
díjmentes és könnyen hozzáférhető segítséget kell nyújtani a terrorizmus áldozatai számára az adott tagállam nemzeti joga alapján rendelkezésre álló kártérítési igényeket illetően (a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 24. cikkének (3) bekezdése).

A tagállamok biztosítják, hogy a terrorizmus azon áldozatai, akiknek lakóhelye a terrorista bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő tagállamban található, hozzáférjenek a kárenyhítési rendszerekhez abban a tagállamban, ahol a terrorista bűncselekményt elkövették. A tagállamok kötelesek megfelelő intézkedéseket hozni annak biztosítása érdekében, hogy a terrorizmus áldozatai hozzáférjenek ezekhez az információkhoz (26. cikk (1) bekezdés).

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (28) preambulumbekzdése kifejti, hogy az áldozatok kártérítési igényeivel összefüggésben nyújtott segítség kiegészíti a kárenyhítésről szóló irányelvvel összhangban a segítségnyújtó hatóságoktól kapott segítséget, továbbá nem érinti az abban foglaltakat. Mindez nem érinti a kártérítési perekben való jogi képviselőre vonatkozó nemzeti szabályokat, beleértve a költségmentességet, vagy a kártérítésre vonatkozó bármely releváns nemzeti szabályt.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 16. cikke úgy rendelkezik, hogy az áldozatok jogosultak arra, hogy az elkövető által nyújtandó kártérítésről a büntetőeljárás keretében határozat szülessen.

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/ TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

Állami kárenyhítés

J. Milquet – Jean-Claude Junckernek, az Európai Bizottság korábbi elnökének a szaktanácsadója – részletesen vizsgálta, hogy milyen okok rejlenek azon problémák mögött, amelyekkel a kártérítés igénylése során az áldozatoknak meg kell küzdeniük. Megállapította, hogy nehézségek tapasztalhatók az igazságszolgáltatáshoz és az állami kárenyhítéshez való hozzáférés tekintetében, ami az információhiányból, a nem megfelelő támogatásból, túlzottan korlátozó jellegű jogosultsági feltételekből vagy eljárási akadályokból ered.

A bűncselekmények áldozatai csak egy nagyon hosszú folyamat végén igényelhetnek és kaphatnak kártérítést. Ez a folyamat végighúzódik a büntetőeljárás, valamint gyakran további – polgári vagy közigazgatási – eljárások különböző szakaszain, majd újabb eljárásba torkollik, melynek keretében az áldozatok állami kárenyhítést igényelhetnek. Ha akár egy ponton is probléma keletkezik valamelyik korábbi szakaszban, az már elegendő ahhoz, hogy az áldozatok ne részesüljenek állami kárenyhítésben.

Az elkövető által nyújtott kártérítés

Bár az áldozatok jogosultak arra, hogy kártérítést követeljenek az elkövetőtől, a terrortámadások esetében az elkövetők gyakran életüket veszítik, azok pedig, akiket bíróság elé állítanak, sokszor nem rendelkeznek elegendő pénzügyi eszközzel az áldozatoknak nyújtandó kártérítéshez.

Gyorssegélyek

J. Milquet szaktanácsadó javasolja, hogy a szándékosan elkövetett erőszakos cselekmény bekövetkezése után 15–30 napon belül nyújtsanak gyorssegélyt a terrorizmus áldozatainak a kezdeti kiadások (a család utazása, temetési költségek stb.) fedezése érdekében. Úgy véli, hogy ez radikális javulást eredményezne az áldozatok számára. A terrorizmus és más bűncselekmények áldozatainak létrehozott Francia Garanciaalapot (FGTI) a gyorssegély-rendszerek tökéletes példaként mutatja be, amely biztosítja, hogy a támadásokat követően heteken belül teljesíteni lehessen a kifizetéseket.

Egy másik példa a rászorultsági juttatások („Härteleistungen”) német rendszere. Ezen a rendszeren keresztül a gyorssegélyek a pénzügyi támogatás szerves részeként a kérelemtől számított egy héten belül kifizethetők.

Egyszerűsítés és digitalizáció

J. Milquet szaktanácsadó ezenkívül (a 28. pontban) javasolja a nemzeti kárenyhítési eljárás egyszerűsítését és digitalizációját is.

Az egyszerűsítés a következő módokon valósítható meg: a sikeres kérelmezéshez szükséges dokumentumok számának csökkentése, a dokumentáció digitalizálása, a dokumentumok lefordításának elősegítése (az áldozat számára díjmentesen), a kártérítési igények online rendszereinek előmozdítása, valamint online chat és/vagy telefonos segélyvonal létrehozása, amelyen keresztül az áldozatok útmutatást kérhetnek az eljárással kapcsolatban.

A digitális kárenyhítési dokumentáció csökkentheti az áldozatok adminisztratív terheit. A főbb kártípusokra vonatkozó közös bizonyítási követelmények megállapítása elősegítené a külföldön áldozattá vált személyekkel való egyenlő bánásmódot, valamint a közös előírások alkalmazását. Végül pedig a határokon átnyúló esetekben az áldozatok által benyújtott kérelmek tekintetében alkalmazandó közös formanyomtatványok, valamint a közös bizonyítási és jogosultsági feltételek javítanák a megfelelő információkhoz való hozzáférést és az áldozatokra vonatkozó kárenyhítési rendszerek ismertségét.

Igazságos és megfelelő kárenyhítés

Az uniós tagállamok között eltérések tapasztalhatók a nemzeti kárenyhítési rendszerek megszervezésével kapcsolatban. Ez a kárenyhítés különböző szintjeit, valamint a kárenyhítési mechanizmusok eltérő hatékonyságát eredményezi az Európai Unióban. A minimumszabályok ezen hiánya kihat a terrorizmus áldozatainak a kárenyhítéshez való jogára.

Az Európai Unió Bírósága a C-129/19. sz. ügyben tisztázta a kárenyhítésről szóló 2004. évi irányelv alkalmazási körét. A Bíróság megállapította, hogy a kárenyhítésről szóló irányelv szerint a tagállamok kötelesek a saját területükön elkövetett szándékos bűncselekmények összes áldozatának – köztük az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező

áldozatoknak is – kárenyhítést nyújtani. Azzal kapcsolatban, hogy milyen feltételek alapján állapítható meg, hogy az állami kárenyhítés a kárenyhítésről szóló irányelv értelmében „igazságos és megfelelő”-e, a Bíróság tisztázta, hogy a kárenyhítésnek nem kell teljes mértékben megtérítenie az elszenvedett veszteséget, hanem annak összege csupán szimbolikus is lehet.

Tömeges kérelmek

Ezenkívül J. Milquet szaktanácsadó javasolja, hogy a tagállamok alkalmazzanak olyan hatékonyan működő, igazságos és megfelelő nemzeti kárenyhítési rendszereket, amelyek protokollokat tartalmaznak a tömeges áldozattá válást, például egy terrortámadást követően hirtelen megszorodó kérelmek gördülékeny kezelése érdekében.

AZ ÁLDOZATOK JOGAIRÓL SZÓLÓ UNIÓS STRATÉGIA (2020–2025)

Az Európai Bizottság áldozatok jogairól szóló uniós stratégiája (2020–2025) szerint az Európai Bizottság nyomon követi és értékeli a kárenyhítésre (ezen belül az állam általi kárenyhítésre és az elkövető által nyújtott kártérítésre) vonatkozó uniós jogszabályokat, és szükség esetén intézkedéseket javasol e keret 2022-ig történő kiegészítése céljából.

A stratégia a tagállamok több kulcsfontosságú intézkedését is felsorolja:

- a nemzeti kárenyhítési rendszerek értékelése és szükség esetén a fennálló eljárási akadályok felszámolása,
- annak biztosítása, hogy a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények – többek között a terrorcselekmények – áldozatai számára biztosított igazságos és megfelelő kárenyhítés tükröződjön a nemzeti költségvetésekben,
- a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló rendelet – különösen az áldozatok részére történő vagyon-visszaszolgáltatásra és az áldozatok kárenyhítésére vonatkozó rendelkezések – teljes körű alkalmazása,
- intézkedések meghozatala annak biztosítása érdekében, hogy az áldozatok ne legyenek kitéve másodlagos viktimizációnak a kárenyhítési eljárás során,
- a nemzeti kárenyhítési rendszerekkel kapcsolatos információkhoz való egységes hozzáférés megkönnyítése (interaktív, akadálymentes és felhasználóbarát weboldalak létrehozása),
- a másodlagos viktimizáció kockázatainak elkerülése érdekében annak biztosítása, hogy a kárenyhítés területéért felelős nemzeti hatóságok munkatársai tisztában legyenek az áldozatok jogaival és szükségleteivel,
- a határokon átnyúló ügyekben más tagállamokkal való együttműködés a megfelelő uniós struktúrákon belül.

Más érdekelt felek kulcsfontosságú intézkedései:

- az áldozatok jogaival foglalkozó európai hálózatnak és a kárenyhítésért felelős kapcsolattartó pontok európai hálózatának meg kell vizsgálnia, hogy hogyan javítható az együttműködésük, illetve annak hatékonysága,
- az áldozatsegítő szervezeteknek együtt kell működniük a kárenyhítés területéért felelős nemzeti hatóságokkal azok támogatása, a bevált gyakorlatok megosztása és a kölcsönös képzési tevékenységek érdekében.

A tagállamok kárenyhítési rendszerei

A szigorú jogosultsági feltételek megakadályozhatják a terrorizmus áldozatait abban, hogy kárenyhítést kérjenek. Néhány tagállamban külön kárenyhítési rendszerek vagy rugalmas igénylési eljárások érhetők el a terrorizmus áldozatai számára, ha jelentős támadást vagy tartósan fennálló terrorfenyegetettséget éltek át. Egyes tagállamok az egyéb szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak létrehozott rendszerektől különálló kárenyhítési rendszert vezettek be a terrorizmus áldozatai számára (például Spanyolország vagy Franciaország), illetve rugalmasabb eljárásokat alkalmaznak az egységes kárenyhítési rendszeren belül (például Belgium).

További szakirodalom:

- A Tanács 2004/80/EK irányelve a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítéséről
- A Bíróság ítélete (2020. július 16.) a Presidenza del Consiglio dei Ministri kontra BV ügyben (C-129/19., EU:C:2020:566)
- Milquet (2019) Strengthening Victims' Rights: From Compensation to Reparation (Az áldozatok jogainak megerősítése: a kárenyhítéstől a kártérítésig)
- Európai Bizottság (2020), Az áldozatok jogairól szóló uniós stratégia (2020–2025)
- 🌐 Európai igazságügyi portál: az uniós országokban igénybe vehető kártérítési rendszerek
- 🌐 Fonds de Garantie des Victimes
- 🌐 «Härteleistungen» or hardship compensation (A „Härteleistungen”, azaz a rászorultsági juttatások)
- 🕒 Victim's impact statement: taking the perpetrators to Court to receive compensation (Az áldozatok nyilatkozatai: az elkövetők bíróság elé állítása a kártérítés érdekében)

2. AZ ÁLDOZATOK KÜLÖNÖS CSOPORTJAI

2.1 A KÜLFÖLDÖN ÁLDOZATTÁ VÁLT SZEMÉLYEK

A TÁRGYALT JOGOK

A terrorizmus áldozatai szempontjából releváns három irányelv tárgyalja a külföldön áldozattá vált személyek jogait.

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 17. cikke előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy illetékes hatóságai megtehessek a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy – különösen az eljárás megszervezésével kapcsolatosan – minél kisebb nehézséget okozzon, ha az áldozat tartózkodási helye a bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő tagállamban található.

Ennek érdekében a terrortámadás elkövetésének helye szerinti tagállam hatóságai különösen az alábbi intézkedéseket tehetik meg:

- a. a terrortámadást követően haladéktalanul felveszik az áldozat tanúvallomását;
- b. a külföldi tartózkodási hellyel rendelkező áldozatok esetében – ha lehetséges – videokonferenciát és telefonos konferenciabeszélgetést alkalmazhatnak.

A tagállamok a büntetőeljárásban részt vevő áldozatok számára az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepükkel összhangban biztosítják a büntetőeljárásban való aktív részvételük következtében felmerült költségeik megtérítésének lehetőségét. Az áldozatok költségtérítésének feltételeit vagy eljárási szabályait a nemzeti jog határozza meg (az áldozatok jogairól szóló irányelv 14. cikke).

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 26. cikke alapján a tagállamok kötelesek megfelelő intézkedéseket hozni annak érdekében, hogy megkönnyítsék a tagállamok közötti együttműködést az irányelv, valamint a nemzeti jog értelmében az áldozatokat megillető jogok hatékonyabb igénybevétele céljából. Az említett együttműködés célja legalább:

- a. a legjobb gyakorlatok cseréje;

- b. az egyedi esetekben folytatott konzultáció; és
- c. az áldozatok jogaihoz közvetlenül kapcsolódó kérdésekkel foglalkozó európai hálózatok számára nyújtott támogatás..

A kárenyhítésről szóló irányelv 1. cikke kötelezi a tagállamokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy amennyiben a kárenyhítést kérelmező személy szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban követték el a szándékos erőszakos bűncselekményt, az áldozat jogosult legyen arra, hogy a kérelmet a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságához vagy más szervezethez nyújtsa be.

A tagállamok biztosítják, hogy a terrorizmus azon áldozatai, akiknek lakóhelye a terrorista bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő tagállamban található, hozzáférjenek a jogaikra vonatkozó információkhoz, a rendelkezésre álló segítő szolgálatokhoz és kárenyhítési rendszerekhez abban a tagállamban, ahol a terrorista bűncselekményt elkövették. Az érintett tagállamok olyan megfelelő lépéseket tesznek, amelyek lehetővé teszik az illetékes hatóságai vagy a speciális támogatást nyújtó szervezeteik közötti együttműködést annak érdekében, hogy a terrorizmus áldozatai számára garantálják a tényleges hozzáférést ezekhez az információkhoz (a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 26. cikkének (1) bekezdése).

Ezenkívül a tagállamok biztosítják, hogy a terrorizmus valamennyi áldozata hozzáférjen az alábbiakhoz:

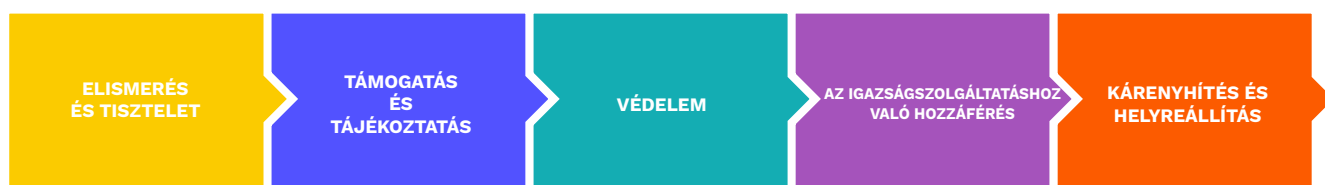
- a. érzelmi és pszichológiai segítség, például traumakezelés és tanácsadás;
- b. tanácsadás és tájékoztatás minden releváns jogi, gyakorlati és pénzügyi kérdésre vonatkozóan, ideértve a tájékoztatáshoz való jog gyakorlásának lehetővé tételét is;

a lakóhelyük szerinti tagállam területén, akkor is, ha a terrorista bűncselekményt egy másik tagállamban követték el (26. cikk (2) bekezdés).

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (30) preambulumbekkezdése alapján a tagállamoknak meg kell hozniuk a szükséges intézkedéseket az egymással való együttműködésük elősegítése érdekében, hogy a terrorizmus azon áldozatai, akiknek a lakóhelye a terrorista bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő tagállamban található,

ténylegesen hozzáférjenek az információkhoz. A tagállamoknak ezenfelül biztosítaniuk kell, hogy a terrorizmus áldozatai a lakóhelyük szerinti tagállamban hosszú távú segítő szolgáltatásokat vehessenek igénybe, akkor is, ha a terrorista bűncselekmény egy másik tagállamban történt.

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/ TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

A terrorizmus áldozataival foglalkozó kapcsolattartó pontok

Javasoljuk, hogy minden uniós tagállam jelöljön ki egy országos kapcsolattartó pontot a terrorizmus áldozatai számára. Ezek a kormányzati szinten meghatározott kapcsolattartó pontok alapvető szerepet játszanak a támadás által érintett tagállam, valamint az áldozat lakóhelye szerinti

tagállam megfelelő hatóságai közötti gyors és hatékony együttműködés elősegítésében.

Az Európai Unión túl

Az Unióban bekövetkező terrortámadások esetére fenntartott struktúrák a harmadik országokkal kapcsolatban is hasznosak lehetnek. Például az EU-ban elkövetett támadásokban érintett harmadik országbeli állampolgárok, valamint az EU-n kívüli támadások által érintett uniós polgárok tekintetében.

További szakirodalom:

- German Presidency Report (2020) State of play regarding support to victims of terrorism, particularly in cross-border situations (A német elnökség jelentése (2020) – A terrorizmus áldozataival kapcsolatos helyzet, különös tekintettel a határokon átnyúló esetekre)
- 🌐 Cellule nationale Victimes (2020) Guide pour les victimes belges d'une attaque terroriste à l'étranger

2.2 GYERMEKEK

A TÁRGYALT JOGOK

A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok jogairól szóló irányelv alkalmazása során – amennyiben az áldozat gyermek – elsődlegesen a gyermek mindenképp felett álló érdekét vegyék figyelembe, amelyet egyéni alapon kell értékelni. Gyermekközpontú szemléletnek kell érvényesülnie, a gyermek életkorának, érettségének, valamint véleményének, szükségleteinek és aggályainak megfelelő figyelembevételével. A gyermeket és adott esetben a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyt vagy a gyermek más törvényes képviselőjét tájékoztatni kell azokról az intézkedésekről vagy jogokról, amelyek középpontjában kifejezetten a gyermek áll (az áldozatok jogairól szóló irányelv 1. cikkének (2) bekezdése).

A gyermekkorú áldozatokról a másodlagos és ismételt áldozattá válással, a megfélemlítéssel és a megtorlással kapcsolatos veszélyeztetettségükre tekintettel vélelmezni kell, hogy speciális védelmi szükségleteik vannak. A gyermekkorú áldozatok esetében egyéni értékelést kell elvégezni (22. cikk (4) bekezdés).

A szóban forgó irányelv 24. cikke ezenkívül előírja, hogy amennyiben az áldozat gyermek, a tagállamok biztosítsák a következőket:

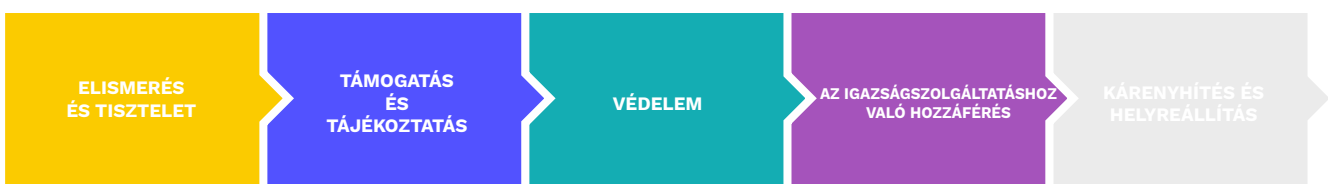
- a. a bűnügyi nyomozás során a gyermekkorú áldozat valamennyi kihallgatásáról audiovi-

zuális felvétel készülhessen, és e rögzített kihallgatások bizonyítékként felhasználhatók legyenek a büntetőeljárás során;

- b. a bűnügyi nyomozás és a büntetőeljárás során az illetékes hatóságok – az áldozatoknak az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepével összhangban – speciális képviselőt nevezzenek ki a gyermekkorú áldozat számára, amennyiben a nemzeti jognak megfelelően a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyeket – a köztük és a gyermekkorú áldozat közötti érdekellentét miatt – kizárták a gyermekkorú áldozat képviseletéből, vagy amennyiben a gyermekkorú áldozatnak nincs kísérője, illetve elszakadt a családjától;
- c. amennyiben a gyermekkorú áldozat ügyvéd igénybevételére jogosult, a gyermek saját nevében jogosult jogi tanácsadásra és jogi képviseletre azokban az eljárásokban, amelyekben érdekellentét áll vagy állhat fenn a gyermekkorú áldozat és a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyek között.

A tagállamok emellett biztosítják, hogy az illetékes hatóságok minden olyan jogszerű intézkedést meghozhassanak azon információk nyilvánosságra kerülésének megakadályozása érdekében, amelyek alapján a gyermekkorú áldozatok azonosíthatók lennének (az áldozatok jogairól szóló irányelv 21. cikkének (1) bekezdése).

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

A gyermekek többsége okosan és megfelelően reagál a katasztrófákra, különösen, ha szüleiktől és más megbízható felnőttektől védelemre, támogatásra és stabilitásra számíthatnak. A felnőttekhez hasonlóan sokféle reakciót mutathatnak a terrortámadások után, például fejfájás vagy hasfájás is jelentkezhet. Megjegyzendő, hogy a gyermekek félelmei a képzeletükben is gyökerezhetnek, mivel a felnőttekkel ellentétben kevésbé tudnak különbséget tenni a valós és a megalapozatlan félelmek között; ettől függetlenül azonban komolyan kell venni a félelmeiket. A gyermekeket és a serdülőket az életkoruknak megfelelő

módon kell tájékoztatni. A terrorizmus gyermekkorú túlélői esetében mindig érdeklődni kell testvéreik egészségéről és hogylétéről is.

A gondozók és a gyermekek közötti kommunikáció

Úgy tűnik, hogy ha a szülőknél a poszttraumás stressz tünetei jelentkeznek, az növeli annak veszélyét, hogy azok a gyermekeknél is megjelenjenek, és fordítva. Fontos felmérni mind a gyermekek, mind a szülők egészségét, akkor is, ha csak az egyiküket érintette a támadás. Előfordulhat, hogy a szülők nem tudják értelmezni gyermekük reakcióit, és megbüntetik a gyermekeket szokatlan magatartásuk, például a rossz iskolai teljesítményük miatt.

Az iskolák és az óvodák szerepe

Az iskolák és az óvodák segíthetnek a gyermekek egészségügyi problémáinak és csökkent teljesítményének felismerésében. A gyermekek iskolában, valamint közösségi tevékenységek során megfigyelhető magatartásának és teljesítményének értékelése fontos lehet azok kiszűrésében, akiknek segítségre van szükségük. A tanárok, az iskolanővérek és az iskolapszichológusok alapvető szerepet tölthetnek be a traumatizált gyermekek és fiatalok támogatásában. A poszttraumás stressz tüneteit mutató gyermekeknek nehezebbé eshet a koncentráció, ami rosszabb iskolai teljesítményhez vezethet, növelheti a mentális egészséggel kapcsolatos problémákat, és a stresszel kapcsolatos véget nem érő nehézségek kezdetét jelentheti. Az iskolai dolgozóknak segítségre lehet szükségük a szóban forgó gyermekek támogatásával kapcsolatban. Megfelelő intézkedés lehet a fiatal és a serdülő áldozatok olyan speciális támogatószervezetekhez való irányítása, amelyek konkrét tapasztalattal rendelkeznek az említett korosztályok kezelésében.

További szakirodalom :

- Kar (2009) Psychological impact of disasters in children: review of assessment and interventions
- Pfefferbaum, B., Jacobs, A., Griffin, N. & Houston, J. B. (2015) Children's Disaster Reactions: the Influence of Exposure and Personal Characteristics
- Hamblen (2019) Terrorist Attacks and Children
- 🌐 The terror attack: Experience and reactions among Utøya survivors (A terrortámadás: az utøyai túlélők tapasztalatai és reakciói)

3. A TÁMOGATÁS MEGSZERVEZÉSE

3.1 A TERRORTÁMADÁSOK ÁLDOZATAINAK NYÚJTANDÓ TÁMOGATÁS ELŐKÉSZÍTÉSE ÉS MEGSZERVEZÉSE

A TÁRGYALT JOGOK

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 25. cikkének (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ellátandó feladatoknak, valamint a szakember és az áldozatok közötti kapcsolat természetének és szintjének megfelelően a képzésnek arra kell irányulnia, hogy a szakember képes legyen felismerni az áldozatokat, és tisztelettel, szakértelemmel és megkülönböztetésmentes módon bánjon velük.

A 25. cikk (1) bekezdése előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy azok a tisztviselők, akik az áldozatokkal kapcsolatba kerülhetnek – például a rendőrök és a bírósági alkalmazottak – általános és szakképzésben is részesüljenek. A 25. cikk (2) bekezdése kötelezi a tagállamokat, hogy általános és szakképzést is biztosítsanak annak érdekében, hogy növeljék a bírúk és az ügyészek áldozatok szükségleteivel kapcsolatos tudatosságát. A 25. cikk (3) bekezdése kötelezi a tagállamokat, hogy az ügyvédek képzéséért felelős személyek számára javasolják, hogy az ügyvédek áldozatok szükségleteivel kapcsolatos tudatosságának növelése érdekében általános és szakképzést is biztosítsanak.

A tagállamok a közszolgálataikon keresztül vagy az áldozatsegítő szervezetek finanszírozása révén olyan kezdeményezéseket ösztönöznek, amelyek lehetővé teszik, hogy az áldozatsegítő szolgáltatásokat nyújtó személyek az áldozatokkal való kapcsolatuknak megfelelő szintű képzést kapjanak, és betartsák azokat a szakmai előírásokat, amelyek célja annak biztosítása, hogy pártatlanul, tisztelettel és szakértelemmel nyújtsák az említett szolgáltatásokat (25. cikk (4) bekezdés).

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 24. cikkének (4) bekezdése előírja a tagállamok számára, hogy a nemzeti

veszélyhelyzet-reagálási infrastruktúra keretében biztosítsák olyan mechanizmusok és protokollok rendelkezésre állását, amelyek lehetővé teszik, hogy a segítő szolgálatok a terrorizmus áldozatai számára hozzáférhetőek legyenek. Az említett mechanizmusokban vagy protokollokban rendelkezni kell az érintett hatóságok, ügynökségek és szervek közötti koordinációról, hogy azok a terrorizmus áldozatainak és családtagjaiknak szükségleteit közvetlenül a terrortámadást követően – illetve egészen addig, amíg az szükséges – átfogó módon ki tudják elégíteni, beleértve az áldozatok és családtagjaik azonosítását, illetve az áldozatokkal és családtagjaikkal való kommunikációt megkönnyítő megfelelő eszközöket.

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a nemzeti veszélyhelyzet-reagálási infrastruktúra keretében a terrorizmus áldozatai sajátos szükségleteinek megfelelő átfogó megoldást biztosítsanak közvetlenül a terrorista támadást követően, és egészen addig, amíg az szükséges. Ennek érdekében a tagállamok létrehozhatnak egy folyamatosan naprakészen tartott és az összes releváns információt tartalmazó internetes oldalt, valamint az áldozatok és a családtagjaik számára pszichológiai elsősegélyt és érzelmi támogatást nyújtó veszélyhelyzeti támogatási központot alakíthatnak ki (a terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv (29) preambulumbekkezdése).

A segítő szolgálatoknak figyelembe kell venniük, hogy a terrorizmus áldozatainak szükségletei idővel változhatnak. Ezért a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a segítő szolgálatok legalább a terrorizmus legsérülékenyebb áldozatainak érzelmi és pszichológiai szükségleteivel foglalkozzanak, és a terrorizmus valamennyi áldozatát tájékoztassák arról, hogy további érzelmi és pszichológiai segítség – többek között traumakezelés és tanácsadás –

vehető igénybe (a terrorizmus elleni küzdelemlről szóló iránylevél (29) preambulumbekzdése).

FELKÉSZÜLÉS ÉS KÉPZÉS – KÖVETENDŐ PÉLDÁK ÉS TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

A felkészültség a terrortámadások áldozatainak igényeire és problémáira történő reagálás képességeként határozható meg. Ehhez tervezésre, együttműködésre és képzésekre van szükség.

Tervezés és együttműködés

A kormányoknak, az elsődleges beavatkozóknak, az egészségügyi és mentálhigiénés intézményeknek, valamint az áldozatsegítő szervezeteknek együtt kell működniük az átfogó reagálási keret meghatározása érdekében. A meglévő keretek többsége különösen a következőket veszi figyelembe: 1. tervek, protokollok, szerződések és kölcsönös megállapodások; 2. a rendelkezésre álló és a nélkülözhetetlen berendezések; 3. a rendelkezésre álló és a nélkülözhetetlen személyi állomány; 4. utasítás, ellenőrzés és koordináció; 5. válsághelyzeti kommunikáció; 6. a nyilvánosság bevonása; 7. biztonság és védelem; 8. folytonosság és átmenet; 9. tudás és készségek; valamint 10. finanszírozás.

A (fenti szervezetekből álló) stabil hálózat kialakítása és a tervezési és előkészítési szakasz során történő folyamatos információcsera elengedhetetlen a terrortámadások áldozatainak eredményes támogatásához.

Képzések

A bűnüldözés, a (nemzeti, területi és helyi) kormányzat, az egészségügyi és szociális ellátás, a nem kormányzati szervezetek és a támogató szervezetek szakembereinek nyújtott képzések biztosítják, hogy a dolgozók megfelelő készségekkel rendelkezzenek, amikor áldozatokkal kerülnek kapcsolatba.

A képzések során ismeretek szerezhetők a vészhelyzeti gyakorlatokról, szabályzatokról és eljárásokról, valamint általánosságban javul a résztvevők szakértelme és magabiztossága. Ezenkívül a további előnyök közé tartozik az egyének és a partnerek szerepének jobb megértése; a tervek, a protokollok vagy az eljárások hiányosságainak vagy korlátainak észlelése; és a tapasztalatcsere lehetőségeinek

megteremtése. A vészhelyzet-elhárítás tesztelése és megvalósítása a képzések korábbi incidensek eredményeivel történő összekapcsolásához is felhasználható.

Az Európai Bizottság áldozatok jogairól szóló uniós stratégiája (2020–2025) nyomon követi az uniós szabályok végrehajtását, a képzések olyan szereplőknek történő nyújtása révén, akik kapcsolatban állnak az áldozatokkal, ideértve például az igazságügyi hatóságokat és azok munkavállalóit, azaz az ügyvédeket, az ügyészeket, a bírósági dolgozókat, valamint a büntetés-végrehajtási tisztségviselőket és a pártfogókat. A Bizottság ennek megfelelően meg fogja erősíteni az Európai Igazságügyi Képzési Hálózattal (EJTN) folytatott együttműködését. A Bizottság ezenkívül az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (CEPOL) segítségével elő fogja mozdítani a bűnüldöző hatóságok körében az áldozatok jogainak jobb megértését és az áldozatokkal való kommunikációra szolgáló hatékonyabb módszereket.

A VÉSZHELYZET-ELHÁRÍTÁSI SZAKASZ – KÖVETENDŐ PÉLDÁK ÉS TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

A vészhelyzet bejelentése után fel kell mérni a szükségleteket. Az igények értékelése alapján megkezdődnek a válaszlépések, melyek során a legfontosabb szereplőket (az áldozatsegítő szervezeteket, a Vöröskeresztet stb.) figyelmeztetik a feladataikra. A konkrét körülmények alapján további szereplők bevonására is szükség lehet. Minden résztvevőnek tisztában kell lennie a válságreagálási keretben betöltött szerepével, és minden szolgálatnak együtt kell működnie. A (tervezett és előkészített) utasítások, ellenőrzés és koordináció elengedhetetlen a vészhelyzetekkel kapcsolatos igények teljesítéséhez.

A helyi szereplők (a közösségi munkát végző személyek, a helyi rendőrök, az önkéntesek stb.) alapvető szerepet játszanak az incidensekre való gyors reagálásban. A helyi szint feletti szereplők (például a Vöröskereszt vagy az áldozatsegítő szervezetek) tapasztalatukkal, szakértelmükkel és alapos képzésekkel segíthetik a helyi szereplők tevékenységeit.

A vészhelyzet-elhárítási szakasz magában foglalja az emberek igényeinek előrejelzését és az áldozatok nyilvántartásba vételét. Ebben a szakaszban a következő igények merülnek fel: biztonság, sürgős egészségügyi segítségnyújtás, menedékhely, ivóvíz és étel, gyógyszerek, higiénia, a partnerekkel, családtagokkal és

közeli barátatokkal való kapcsolat, valamint a helyzetre vonatkozó tájékoztatás.

Az elsődleges beavatkozók, a rendőrség, a tűzoltóság és a mentők stb., valamint az egyéb hatóságok nyomás alatt fognak állni, hogy fenntartsák a rendet, hogy biztosítsák az emberek fizikai biztonságát, valamint hogy pontos tájékoztatást nyújtsanak. Feladatkörük nemcsak a közvetlen áldozatokra terjed ki, hanem szélesebb körben, így a családoknak és a tágabb társadalomnak is gyors, hatékony és pontos tájékoztatást kell nyújtaniuk, valamint kommunikálniuk kell a médiával és a közösségi média platformjaival is.

A vészhelyzet-elhárítási szakasz rövid-, közép- és hosszú távon is előkészíti a terepet az áldozatsegítő rendszer számára. Az áldozatok pontos nyilvántartásba vétele lehetővé teszi a szükségleteik és problémáik vészhelyzet-elhárítási szakasz utáni nyomon követését, valamint az azokkal kapcsolatos proaktív támogatást.

Ha a terrortámadásnak sok áldozata van, szoros kapcsolattartás zajlik a kórházak, a katasztrófák áldozatainak azonosítását végző csoportok, az ügyészség és a nemzeti kormány között. Ezeknek a szervezeteknek előre meg kell állapodniuk arról, hogy milyen – az adatvédelmi szabályokkal összhangban lévő – módon veszik nyilvántartásba és osztják meg az érintettek személyazonosságát, ami lehetővé teszi az áldozatok adatainak egy központi nyilvántartásban történő rögzítését. A szeretteik után érdeklődő barátok és hozzátartozók számára létre kell hozni egy kapcsolattartó pontot, amely hozzáfér ehhez a központi nyilvántartáshoz.

A szolgáltatásoknak a vészhelyzet-elhárítási szakaszból a középtávú támogatási szakaszba történő átmenetéhez hatékony koordinációra van szükség. Az áldozatok proaktív megkeresését magában foglaló átállási mechanizmus elősegíti a zökkenőmentes, folyamatos támogatásnyújtást.

KÖZÉP- ÉS HOSSZÚ TÁVÚ TÁMOGATÁS – KÖVETENDŐ PÉLDÁK ÉS TOVÁBBI INFORMÁCIÓ Terminológia

A „középtáv” és a „hosszú táv” nem határozható meg a hetek vagy hónapok egy adott számával. A „középtáv” alapvetően a vészhelyzet-elhárítási szakasz utáni időszak, amely során számos különböző támogatás áll a terrorizmus áldozatainak rendelkezésére. Idővel az elérhető

támogatásfajták jelentősen lecsökkennek, és sokkal alacsonyabb szinten állandósulnak; ez jelenti a „hosszú távot”.

Egyes áldozatoknál közvetlenül a támadás után testi vagy lelki betegségek jelentkeznek; többségük idővel felépül, azonban egyeseknek tartósabb szakértői támogatásra lesz szükségük. A támogatási rendszernek mindaddig elérhetőnek kell lennie a számukra, amíg szükségük van rá.

Átmenet

Ha visszaesik a támogatás iránti igény (a középtávról a hosszú távra történő átmenet alatt), a szolgáltatók lecsökkentik a segítséget nyújtó munkavállalók számát, ami a kereslet és a kínálat kiegyensúlyozása szempontjából logikus lépés. Azonban a szolgáltatásoknak és a koordinációs mechanizmusoknak továbbra is könnyen hozzáférhetőeknek kell lenniük. Elsősorban azért, mert azok az áldozatok, akik korábban nem kértek támogatást, később igényt tarthatnak ezekre a szolgáltatásokra. Másodsorban pedig azért, mert a külső események – a médiafigyelem, a büntetőügy bírósági szakaszának megkezdődése vagy újabb terrortámadások – nagyobb támogatási igényt idézhetnek elő.

Szolgáltatók

A gyakorlatban közép- és hosszú távon több szereplő is szolgáltatásokat nyújt, ideértve a kormányzati és az egészségügyi ágazatot, az oktatási és szociális jóléti rendszereket, valamint a civil társadalmi csoportokat, köztük az áldozatsegítő szervezeteket is. Az áldozatok saját támogató csoportjai (az áldozatok szervezetei) szintén nyújthatnak hosszú távú – olykor az áldozat egész életén át tartó – segítséget.

A támogatási szervezetnek közép- és hosszú távon szakértőkre, azaz megfelelően képzett támogatási szakemberekre van szüksége az egyéni (gyakorlati, jogi, pénzügyi és pszichoszociális támogatásra irányuló) igények kezeléséhez.

Finanszírozás

A támogató szolgáltatóknak finanszírozásra van szükségük ahhoz, hogy képesek legyenek ellátást nyújtani a terrorizmus áldozatainak. Bár előfordulhat, hogy a vészhelyzet-elhárítási szakaszban és középtávon egyedi támogatások

állnak rendelkezésre, ezek általában nem elegendők ahhoz, hogy a szervezetek képesek legyenek a bonyolult, hosszú távú esetek támogatására. Az áldozatoknak nyújtandó folyamatos segítséghez jelentősebb és tartós finanszírozásra van szükség.

Az Európai Bizottság az áldozatok jogairól szóló uniós stratégiában jelezte, hogy 2021 és 2027 között (az új többéves pénzügyi keretben) továbbra is olyan finanszírozási lehetőségeket fog biztosítani, amelyek lehetővé teszik, hogy az áldozatsegítő szervezetek hozzájáruljanak az áldozatok jogaira vonatkozó uniós szabályok végrehajtásához. A Bizottság az egyik fő intézkedése keretében uniós finanszírozást biztosít majd a nemzeti áldozatsegítő szervezeteknek és az érintett közösségi szervezeteknek az áldozatok tájékoztatása, támogatása és védelme érdekében.

További szakirodalom:

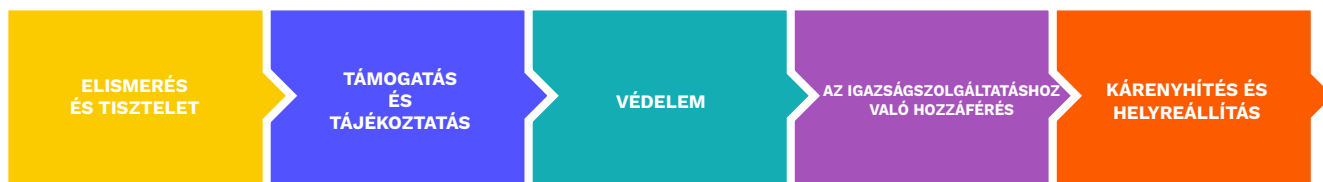
- Juen et al. (2016) The Comprehensive Guideline On Mental Health And Psychosocial Support (MHPSS) In Disaster Settings
- Európai Bizottság (2020), Az áldozatok jogairól szóló uniós stratégia (2020–2025)
- Verheul & Dückers (2020) Defining and operationalizing disaster preparedness in hospitals: a systematic literature review
- Service Public Fédéral Santé publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement - Le plan d'intervention psychosociale
- GCTF (2012) Madrid Memorandum on Good practices for Assistance to Victims of Terrorism Immediately after the Attack and in Criminal Proceedings (Madridi memorandum a terrorizmus áldozatainak közvetlenül a támadás után és a büntetőeljárás során nyújtandó segítségre vonatkozó bevált gyakorlatokról)
- A Bizottság 2020. évi jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a 2012/29/EU irányelv végrehajtásáról
- Victim Support Europe, APAV (2019) VOCIARE Synthesis Report (VOCIARE összefoglaló jelentés)
- 🌐 Az áldozatok jogaival foglalkozó európai hálózat

3.2 AZ ÁLDOZATOK AZONOSÍTÁSA ÉS AZ ÁLDOZATOKRA VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK

A TÁRGYALT JOGOK

A terrorizmus elleni küzdeletről szóló irányelv (24. cikk (4) bekezdés) kötelezi a tagállamokat annak biztosítására, hogy olyan mechanizmusok vagy protokollok érvényesüljenek, amelyek rendelkeznek az érintett hatóságok, ügynökségek és szervek közötti koordinációról, hogy azok a terrorizmus áldozatainak és családtagjaiknak szükségleteit közvetlenül a terrortámadást követően, illetve egészen addig, amíg az szükséges, átfogó módon kielégítsék, beleértve az áldozatok és családtagjaik azonosítását, illetve az áldozatokkal és családtagjaikkal való kommunikációt megkönnyítő eszközöket is.

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

A terrortámadások áldozatai heterogén csoportot alkotnak; idetartoznak a sérültek és az elhunytak, az eltűnt személyek, a hozzátartozók, a külföldön áldozattá vált személyek, valamint a szemtanúk is, és lehetséges, hogy ezek a személyek csak hónapokkal később jönnek rá, hogy pszichológiai segítségre van szükségük a poszttraumás stressz következményeinek enyhítéséhez. Bár a bűncselekmény áldozataiként őket megillető jogok terjedelme az általuk elszenvedett sérelem és egyéni szükségleteik

alapján eltérő, mindenképp a lehető leghamarabb azonosítani kell azokat a személyeket, akik terrortámadás áldozatává váltak.

A vészhelyzet-elhárítási szakaszban az azonosítást gyakran az elsődleges beavatkozók végzik a helyszínen, a kórházakban, a támadást követően azonnal felállított vészhelyzeti központokban vagy azokban az épületekben, ahol az áldozatokat összegyűjtötték (iskolákban, templomokban vagy kormányhivatalokban).

Előfordulhat, hogy közvetlenül a támadást követően a mentőszolgálatok dolgozói nem tartják fontosnak, hogy rögzítsék az áldozatok adatait, ezért azt a pillanat hevében elmulasztják vagy elfelejtik. Azonban annak biz-

tosítása érdekében, hogy ne felejtsek el ezeket a fontos adatokat, külön dolgozókat kell megbízni kifejezetten ennek a feladatnak a teljesítésével. Az érintett hatóságoknak rögzíteniük kell minden egyes áldozat személyes adatait, és készen kell állniuk arra, hogy szükség esetén megosszák ezeket az adatokat.

Az áldozatok elérése

Az áldozatok azonosítása a kijelölt tájékoztatóközpontokban, egyablakos ügyintézési pontokon, a kórházakban, valamint segélyvonalakon és/vagy weboldalakon keresztül történik, ezt követően pedig az adatokat egy egységes, megfelelően vezetett nyilvántartásban összeítik. Ha nincsenek meg a személyes adataik, nehéz elérni és tájékoztatni az áldozatokat, valamint nehezen ajánlható fel nekik támogatás.

A támadás által érintett személyek közül sokan – a közvetlen áldozatokat is ideértve – az adataik megadása nélkül hagyják el az incidens helyszínét. Az áldozatok eléréséhez megfelelő eljárásokat kell alkalmazni, és el kell nekik magyarázni, hogy miért jelentkezzenek, illetve hogy milyen előnyük származhat abból, ha a nyilvántartásban rögzítésre kerül, hogy jelen voltak a támadáskor. Ennek a folyamatnak a lehető legegyszerűbbnek kell lennie, és a közösségi, valamint a hagyományos médiában teljesített kampányokkal is megvalósítható. Az áldozatok azonosítása hónapokon vagy éveken keresztül is folytatódhat, ahogy az emberek felismerik, hogy ők is áldozatok.

Az áldozatok közvetlenül a támadás után úgy dönthetnek, hogy nincs szükségük segítségre, és ezt ki is jelenthetik. Kívánságaikat tiszteletben kell tartani, azonban nyitva kell hagyni annak lehetőségét, hogy (jogszerűen) ismét kapcsolatba lehessen lépni velük. A tapasztalat azt mutatja, hogy az áldozatoknak idővel előnyük származik abból, ha a szervezetek proaktívan megkeresik őket, és felajánlják a segítségüket.

Adatvédelem

Az adatvédelmi jogszabályok bonyolultabbá tehetik a pontos adatok beszerzését és rögzítését. A támadásokat követően kialakuló gyakran katonikus helyzetekben nem oldható meg ez a probléma, azonban intézkedéseket kell bevezetni a támadások utáni regisztrációs folyamat támogatásához.

Rendkívül fontos, hogy minden szervezet ugyanolyan módon rögzítse az adatokat. A felek elkötelezettségének és szabálykövetésének biz-

tosítása érdekében protokollok vagy egyetértési megállapodások alkalmazhatók. A gyűjtött adatok terjedelmét előzetesen egyeztetni kell minden olyan féllel, aki azokat használni fogja, valamint mindenkivel, aki kapcsolatba kerül az áldozatokkal. Ha csak korlátozott mennyiségű adat áll csupán egyetlen veszélyhelyzet-elhárító szervezet rendelkezésére, az akadályát képezheti annak, hogy a segítő szolgálatok a jövőben kapcsolatba lépjenek az áldozatokkal.

Az áldozatok adatait a rendőrség, a kórházak, az áldozatsegítő szervezetek, a segélyvonalak és/vagy a weboldalak őrzik. A terrortámadások áldozataival kapcsolatba kerülő összes személynek részt kell vennie az áldozatok adatainak pontos rögzítésében, valamint szükség szerint az adatok megosztásában.

Célszerű, ha egyetlen szervezet felel az áldozatok adatainak összegyűjtéséért és kezeléséért. Továbbra is biztosítani kell, hogy az adatok más szervezetek számára is elérhetőek legyenek, azonban könnyebb észrevenni az ismétlődéseket, a javításokat és a hibákat, ha egyetlen szerv rendelkezik felelősséggel.

A rögzítendő adatok

A következő információkat minden egyes áldozatra vonatkozóan be kell szerezni: teljes nevét, nemét, születési idejét, lakcímét, telefonszámát, e-mail-címét, állampolgárságát, hogy elhunyt vagy megsérült-e, és hogy milyen módon, továbbá az érintettség jellegét (tanú, közelben tartózkodó, a támadás közelében lévő üzletben vagy irodában tartózkodó stb.).

Az áldozatokat meg kell kérni, hogy adják meg az elérhetőségeiket, azaz a címüket, az e-mail-címüket és a telefonszámukat. Ezenkívül hasznos lehet a családtagok vagy a közeli családi barátok adatainak, az áldozat hollétére (melyik kórházban tartózkodik), valamint az áldozat állapotára (például a sérüléseire) vonatkozó adatoknak a beszerzése is. Ideális esetben minden információ egy – az általános adatvédelmi rendeletnek megfelelő – ügyviteli rendszerben kerül rögzítésre annak biztosítása érdekében, hogy minden olyan személy számára elérhetőek legyenek az információk, akinek azokra szüksége van.

Adatmegosztás

Az adatmegosztási protokolloknak meg kell felelniük a vonatkozó uniós adatvédelmi szabályoknak. Azt is figyelembe kell venni, hogy egy adott szervezet milyen jogalapot alkalmaz

az adatgyűjtés és az adatkezelés tekintetében, mivel nem a hozzájárulás jelenti az adatcsere egyetlen követelményét, és nem is lehet arra támaszkodni.

Technológia

Érdeemes megvizsgálni az információk rögzítését lehetővé tevő technológiai megoldásokat, mivel problémák merülhetnek fel, ha az információt kézzel, papíron rögzítik; ilyenkor az információ elveszhet, olvashatatlanná válhat stb. Ezenkívül olyan megoldások is bevezethetők, amelyek segítenek a helytelenül leírt nevek kezelésében, amely esetekben a nevekben szereplő idegen betűk (például az ékezetek) befolyásolhatják a személyazonosítás képességét. Ezek a problémák az áldozatok kettős nyilvántartásba vételével járhatnak, vagy azzal, hogy az áldozatokat nem kötik össze a családtagjaikkal.

Az általános adatvédelmi rendelet (GDPR)

A különleges adatok felhasználását a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet, GDPR) szabályozza.

Az áldozatok személyes adatai akkor gyűjthetők és kezelhetők, ha az adatkezelésnek az általános adatvédelmi rendelet 6. cikkében meghatározott hat jogszerű jogalapja közül legalább egy alkalmazandó. A hozzájárulás csak egyike a jogalapoknak, a többi öt a következő: szerződés teljesítése, jogos érdek, létfontosságú érdek, jogi kötelezettség és közérdek – a felsorolt hat jogalap egyformán érvényes. Javasoljuk, hogy a nemzeti hatóságok az érdekelt felekkel együttműködve állapítsák meg az adatok gyűjtésének, kezelésének és megosztásának legmegfelelőbb módját. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az áldozatokat a segítő szolgálatokhoz kell irányítani.

További szakirodalom:

- INVICTM (2018) Symposium Report (Az INVICTM-szimposium jelentése)
- Jacobs, J. et. al. (2019) The organization of post-disaster psychosocial support in the Netherlands: a meta-synthesis
- Unió adatvédelmi szabályok

3.3 A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK NYÚJTOTT TÁMOGATÁS MEGSZERVEZÉSE

A TÁRGYALT JOGOK

Az áldozatok jogairól szóló irányelv 8. cikke úgy rendelkezik, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy az áldozatok a szükségleteiknek megfelelően, térítésmentesen igénybe vehessék a bizalmasan és az áldozatok érdekében eljáró áldozatsegítő szolgálatokat, a büntetőeljárást megelőzően, annak folyamán és megfelelő ideig azt követően is. A családtagok a szükségleteiknek és az áldozattal szemben elkövetett bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem mértékének megfelelően vehetik igénybe az áldozatsegítő szolgáltatásokat (8. cikk (1) bekezdés).

A tagállamok elősegítik, hogy az áldozatok adatait rögzítő illetékes hatóság és az egyéb érintett szervek az áldozatokat az áldozatsegítő szolgálatokhoz irányítsák (8. cikk (2) bekezdés).

A tagállamok intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy térítésmentesen és bizalmasan működő segítő szakszolgálatokat hozzanak létre az általános áldozatsegítő szolgálatokon túl vagy azok szerves részeként, illetőleg hogy az áldozatsegítő szervezetek az ilyen ellátást nyújtó, már létező szakosított szervekhez fordulhassanak. Az áldozatok és családjaik sajátos igényeiknek és az áldozattal szemben elkövetett bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem mértékének megfelelően vehetik igénybe ezeket a szolgáltatásokat (8. cikk (3) bekezdés).

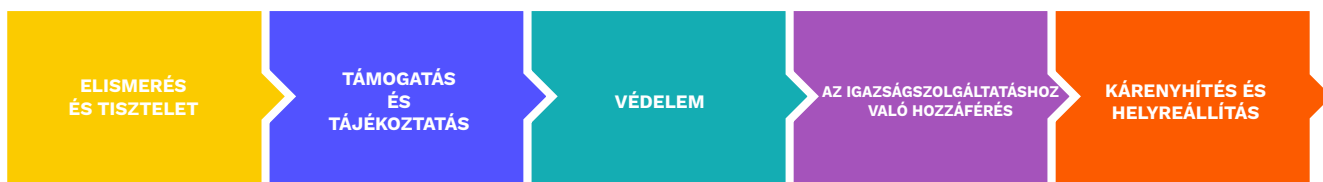
Az áldozatsegítő szolgálatok és a segítő szakszolgálatok állami vagy nem kormányzati szervezetként hozhatók létre, és szakmai vagy önkéntes alapon is szerveződhetnek (8. cikk (4) bekezdés).

A terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelv 24. cikke megerősíti az áldozatok jogairól szóló irányelvet: a tagállamok biztosítják, hogy a terrorizmus áldozatai sajátos szükségleteinek megfelelő segítő szolgálatok működjenek, valamint azt, hogy azok a terrorista támadást követően azonnal, és egészen addig, amíg az szükséges, a terrorizmus áldozatainak rendelkezésére álljanak. Az említett szolgálatokat az általános áldozatsegítő szolgálatokon kívül, vagy azok szerves részeként kell biztosítani, mely utóbbiak a speciális támogatást nyújtó, már létező szervezetekhez is fordulhatnak (24. cikk (2) bekezdés).

A segítő szolgálatoknak segítséget és támogatást kell nyújtaniuk a terrorizmus áldozatainak azok sajátos szükségleteinek megfelelő módon. A szolgálatoknak bizalmasan, díjmentesen és a terrorizmus valamennyi áldozata számára könnyen hozzáférhető módon kell működniük (24. cikk (3) bekezdés).

A tagállamok a nemzeti veszélyhelyzet-reagálási infrastruktúra keretében biztosítják olyan mechanizmusok és protokollok rendelkezésre állását, amelyek lehetővé teszik, hogy a segítő szolgálatok a terrorizmus áldozatai számára hozzáférhetőek legyenek. Az említett mechanizmusokban vagy protokollokban rendelkezni kell az érintett hatóságok, ügynökségek és szervek közötti koordinációról, hogy azok a terrorizmus áldozatainak és az áldozatok családtagjainak szükségleteit közvetlenül a terrorista támadást követően, illetve egészen addig, amíg az szükséges, átfogó módon ki tudják elégíteni, beleértve az áldozatok és családtagjaik azonosítását, illetve az áldozatokkal és családtagjaikkal való kommunikációt megkönnyítő megfelelő eszközöket (24. cikk (4) bekezdés).

A TERRORIZMUS ÁLDOZATAINAK E JOGOKKAL KAPCSOLATOS SZÜKSÉGLETEI

PÉLDÁK A GYAKORLATI ALKALMAZÁSRA/TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

Bár az nyilvánvaló, hogy az áldozatok támogatásra jogosultak, nem mindig világos, hogy ezt a támogatást hogyan kell megszervezni egy adott országban, azaz hogy ki nyújtsa a támogatást, hogy azt milyen módon kell elérhetővé tenni, és hogy milyen szolgáltatásokat kell kínálni. Nincsenek általánosan érvényes válaszok ezekre a kérdésekre. Minden tagállam olyan megoldásokat fog találni, amelyek figyelembe veszik az adott sajátos nemzeti körülményeket. Az áldozatok támogatását végezheti az állam, az áldozatsegítő szervezetek vagy mindkettő.

Szervezetek

Nem minden ország területén került sor jelentős támadásra, és nem célszerű olyan szakosított szervezeteket létrehozni, amelyek készenlétben várják a támadást. A megfelelő speciális készségek és eljárások beépíthetők a tagállamok meglévő nemzeti áldozatsegítő szervezeteibe. Ezekre a készségekre gyakran az áldozatok egyéb csoportjai, például az emberölés áldozatainak családjai esetében is szükség van. Ahol gyakrabban fordul elő terrortámadás, ott általában az a legjobb, ha az áldozatokkal foglalkozó szolgálatok mellett kizárólag a terrorizmus áldozataira fókuszáló szakosított szervezetek is léteznek.

Koordináció

A következő jól bevált példák említhetők azon meglévő nemzeti szervekre, amelyek teljes körű koordinációt végeznek a terrorizmus áldozatainak támogatása és tájékoztatása tekintetében: a terrorizmus áldozataival foglalkozó német biztos, a francia tárcaközi küldöttség és a spanyol Bel- és Igazságügyi Minisztériumon belül a terrorizmus áldozatainak támogatásával foglalkozó főigazgatóság, amelyet külön erre a célra hoztak létre.

A hatékony és átfogó támogatási intézkedésekhez több szervezetre van szükség, köztük olyanokra is, amelyek általában nem nyújtanak támogatási szolgáltatásokat. A szervezetek azonban akaratlanul is versenyezhetnek egymással, ami zavaros környezetet teremthet a tisztségviselők és az áldozatok számára. Tervezésre van szükség a bevonandó szervezetek meghatározásához, valamint annak megállapításához, hogy ezek a szervezetek hogyan működjenek együtt, és hogy milyen módon utalhatók hozzájuk az áldozatok. Ennek az információnak ugyanolyan világosnak kell lennie az áldozatok számára, mint a reagálási kerethez tartozó szervezetek számára. Ha a lakosság körében jelentős az áldozatok száma, szükség lehet arra, hogy az ország különböző részeiben különböző szervezetek segítsék az áldozatokat, és hatékony tervezéssel kell biztosítani, hogy ezek a szervezetek információval rendelkezzenek egymásról, így többek között arról is, hogy hol található az egyes szolgálatok, és milyen jellegű segítséget nyújtanak. A szervezetek közötti

rendszeres kapcsolattartás növeli a bizalmat, és megkönnyíti az áldozatok továbbutalását.

Az állami és a nem állami szereplőknek össze kell hangolniuk az erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy közvetlenül a terrortámadást követően képesek legyenek átfogóan reagálni az áldozatok és azok családtagjainak igényeire. A támogatási célok és a támogató szervezetek tekintetében rendszeresen a katasztrófákkal/terrorizmussal kapcsolatos gyakorlatokat kell tartani, melyek célja, hogy nyomás alatt vizsgálják a beavatkozókat, és hogy ellenőrizzék, hogy az eljárások alkalmasak-e az adott célra.

A terrorizmus áldozataival foglalkozó kapcsolattartó pontok

Javasoljuk, hogy minden tagállam jelöljön ki kormányzati szinten egy országos kapcsolattartó pontot a terrorizmus áldozatai számára.

Ezeknek a kapcsolattartó pontoknak alapvető szerepet kell játszaniuk az érintett hatóságok közötti gyors és hatékony együttműködés elősegítésében, ami a külföldön áldozattá vált személyek esetében különösen fontos.

Az áldozatok szervezetei

Az áldozatok szervezetei és saját támogató csoportjai speciális szerepet töltenek be a terrortámadások után. Olyan biztonságos környezetet teremtenek, amelyben az áldozatok más, hasonló módon áldozattá vált emberekkel beszélgethetnek. Megemlékezéseket szerveznek mind a támadást követő időszakban, mind annak évfordulóin. Mivel nem rendelkeznek megfelelő szakértelemmel, az ilyen csoportokat és szervezeteket létrehozó személyeknek gyakran állami támogatásra van szükségük.

További szakirodalom:

- UNODC (2015) Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework (A terrorizmus áldozatainak a büntető igazságügyi kereten belüli támogatásával kapcsolatos bevált gyakorlatok)
- Barker et al. (2016) Meeting the needs of survivors and families bereaved through terrorism
- 🌐 Beauftragter der Bundesregierung für die Anliegen von Opfern und Hinterbliebenen von terroristischen Straftaten im Inland (BfO)
- 🌐 Délégation interministérielle d'aide aux victimes
- 🌐 Dirección General de Apoyo a Víctimas del Terrorismo

4. AZ EUCVT

Az Európai Bizottság kétéves kísérleti projektként 2020 januárjában létrehozta a terrorizmus áldozataival foglalkozó uniós szakértői központot (a továbbiakban: az EUCVT), hogy szakértelmet, iránymutatást és támogatást nyújtson a nemzeti hatóságoknak és az áldozatsegítő szervezeteknek.

A szakértelem a terrorizmus áldozataival kapcsolatos összes kérdésben rendelkezésre áll, így például az áldozatok szükségleteivel és uniós jogszabályok szerinti jogaival, a terrortámadások pszichológiai következményeivel és az áldozatok számára elérhető terápiákkal, valamint a bírósági eljárásokkal kapcsolatban.

A kísérleti projekt alatt a nemzeti hatóságok (az igazságügyi, egészségügyi és belügyminisztériumok, a nemzeti rendőrségi, ügyészségi és bírósági szervezetek, a nemzeti elsődleges beavatkozók, valamint a terrorizmus áldozatait támogató nem kormányzati szervezetek) megkereshetik az EUCVT-t, hogy igénybe vegyék annak szakértelmét, iránymutatását és/vagy támogatását.

Az EUCVT nem tud közvetlen segítséget és támogatást nyújtani a terrorizmus egyes áldozatainak. Azonban az EUCVT-hez forduló áldozatokat a megfelelő tagállam (vagy szükség esetén más országok) azon hatóságához vagy szolgáltatójához irányítják, amely képes

támogatást nyújtani nekik.

Weboldal

- Az EUCVT weboldala alapvető információkat tartalmaz az áldozatok jogairól és szükségleteiről, valamint a terrorizmus áldozatai számára elérhető támogatásról.
- A weboldalon ezenkívül megtalálhatók a terrorizmus áldozatairól szóló fontos dokumentumok, az online forrásokra való hivatkozások, a terrorizmus áldozatainak videonyilatkozatai és az áldozatok támogatásában részt vevő szakemberek.

Szakértők

- Az EUCVT az elérhető szakértők kiterjedt hálózatával rendelkezik, ideértve a terrorizmus áldozatait, a szakembereket és a kutatókat is, a tagállamokból és a világ minden tájáról. Az EUCVT kérésének megfelelően összeköti Önt a megfelelő szakértőkkel.
- Az EUCVT szakértői rövid időn belül rendelkezésre állnak arra, hogy személyesen adjanak tanácsot az uniós tagállamokban. Ennek költségeit a segítséget kérő tagállam viseli.

Elérhetőségek

eucvt@victimsupporteurope.eu

További szakirodalom:

🌐 [A terrorizmus áldozataival foglalkozó uniós szakértői központ](#)

